

Boikotti kaikkien huulilla

Julkinen keskustelu Isossa-Britanniassa liittyen Yhdysvaltojen vaatimaan vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin

Alvari Saarelma
Maisterintutkielma
Yleinen historia
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Alvari Saarelma	
Työn nimi Boikotti kaikkien huulilla: Julkinen keskustelu Isossa-Britanniassa liittyen Yhdysvaltojen vaatimaan vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin	
Oppiaine Yleinen historia	Työn laji Pro Gradu- tutkielma
Aika Toukokuu 2022	Sivumäärä 49
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimukseni tarkastelee Iso-Britannian julkista keskustelua liittyen vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin. Moskovan olympiakisojen boikotti oli merkittävä kylmän sodan poliittinen kriisi, joka saavutti urheilumaailman suurella mittakaavalla. Iso-Britannian rooli tämän kaiken keskellä oli erittäin mielenkiintoinen. Yhdysvaltojen vaatima Moskovan olympiakisojen boikotti aiheutti Iso-Britanniassa suuria erimielisyyksiä eri asianomaisten tahojen välille Thatcherin hallituksen ollessa boikotin puolesta, ja olympiakomitean ollessa sitä vastaan.</p> <p>Boikotti oli hyvin polarisoiva aihe myös kansan keskuudessa, ja tämä tutkimus keskittyykin julkisen keskustelun eri osapuolten näkemyksiin ristiriitaisesta ja mielipiteitä jakavasta aiheesta. Tutkimus selvittää vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Minkälainen kanta eri asianomaisilla tahoilla oli olympialaisten boikotointiin liittyen? Onko julkisesta keskustelusta erotettavissa yhtenäistä linjaa tai selkeitä kaavoja boikottiin liittyen? Tapahtuiko julkisen keskustelun luonteessa muutoksia keskustelujen alkumetreiltä kisojen alkamispäivään? Tutkimusaineistona ovat perinteikkäät isobritannialaiset sanomalehdet <i>The Times</i> ja <i>The Guardian</i> sekä Iso-Britannian parlamentin keskustelut. Tutkimusmetodina toimii lehdistön diskurssianalyysi.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat Moskovan olympialaisten boikotin olleen paljon keskustelua herättänyt ja mielipiteitä jakanut aihe vuoden 1980 Isossa-Britanniassa. Julkisesta keskustelusta oli tunnistettavissa toistuvia narratiiveja ja argumentteja, ja keskustelu oli selkeästi jakautunut kahtia boikottia puolustaviin ja sitä vastustaviin näkemyksiin. Julkisen keskustelun luonteessa tapahtui myös paljon muutoksia Iso-Britannian hallituksen ja olympiakomitean toimien johdosta. Tutkimus käsittelee laajalti kaikkia boikotin koskettamia osapuolia ja tuo esiin paljon erilaisia näkökulmia aiheesta. Tutkimus selvittää perusteellisesti, mitä Isossa-Britanniassa keskusteltiin Yhdysvaltojen vaatiman vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotin aiheuttaman urheilun ja politiikan yhteentörmäyksen aikaan.</p>	
Asiasanat: Moskovan olympialaiset 1980, boikotti, Iso-Britannia, olympialaiset	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
	1.1 Tutkimuskysymykset.....	3
	1.2 Tutkimusmenetelmät.....	5
	1.3 Aikarajaus.....	8
	1.4 Aiempi tutkimus.....	10
	1.5 Alkuperäislähteet.....	12
2	OLYMPIALIIKKEEN HISTORIAA	14
	2.1 Olympialaisten politisoituminen	17
	2.2 Moskovan olympialaisten boikotin taustaa	19
3	BOIKOTTIKESKUSTELU ISOSSA-BRITANNIASSA	21
	3.1 Ensireaktio lehdistössä.....	22
	3.2 Ison-Britannian olympiakomitea vastaan hallitus.....	24
	3.3 Kansalaisten ajatuksia.....	27
	3.4 Urheilijoiden näkökulma.....	30
	3.5 Julkinen keskustelu Ison-Britannian parlamentissa.....	34
4	PÄÄTÄNTÖ	40
5	LÄHTEET.....	44

1 Johdanto

Urheilun yhteiskunnalliset vaikutukset ovat merkittäviä. Valtiot panostavat paljon urheiluun, ja monet urheiluseurat ovat nykypäivänä valtavia instituutioita, joilla on paljon vaikutusvaltaa. Samoin myös urheilijat ovat parhaimmillaan suuria kansallissankareita ja todella merkittäviä henkilöitä yhteiskunnallisella tasolla. Urheilun valtava yhteiskunnallinen vaikuttavuus on aiheuttanut sen politisoitumisen, ja urheilun globalisoituessa myös nationalismi on liittynyt vahvasti sen ytimeen. Olympiakisat ovat yksi suurimpia kansainvälisen urheilun näyttämöitä. Urheilu on kaikkien huulilla joka neljäs vuosi, kun maailman eri kansat mittelevät toisiaan vastaan valtaisan historian omaavassa kilpailussa. Olympiakisojen järjestäjää on siis luonnollisesti erittäin etuoikeutettu, sillä koko maailman katseet kohdistuvat silloin isäntämaahan. Suurimmat urheilunäyttämöt, kuten olympialaiset, houkuttelevat kuitenkin urheilun ympärille kaikenlaisia lieveilmiöitä. Urheilutapahtumien saavutettua tarpeeksi suuret mittakaavat niitä alettiin hyödyntää poliittisiin tarkoituksiin. Olympialaiset ovat valtava kansainvälinen spehtaakkeli, joten niiden käyttäminen poliittisena aseena mihin tahansa suuntaan on erittäin ymmärrettävää. Tutkimukseni keskittyy urheilun politisoitumisen suureen ilmentymään, vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin. Tutkimukseni keskiössä on kuitenkin Isossa-Britanniassa aiheesta käyty julkinen keskustelu. Ison-Britannian taival vuoden 1980 olympialaisiin oli hyvin erikoinen, sillä Yhdysvaltojen vaatima olympiakisojen boikotti ei ollut helposti ja yksimielisesti käsiteltävä asia saarivaltiossa. Boikottivaatimus jakoi niin paljon mielipiteitä Isossa-Britanniassa, että näen julkisen keskustelun tutkimisen erittäin mielenkiintoisena ja relevanttina asiana. Tutkimukseni pyrkii selvittämään julkisen keskustelun luonnetta aiheeseen liittyen ja analysoimaan aiheeseen liittyvien eri osapuolten toimia ja ajatuksia. Kylmän sodan ilmapiiri ja sitä kautta Yhdysvaltojen puolelta tulleiden paineiden vaikutus Ison-Britannian päätöksentekoon luovat erittäin kiinnostavat puitteet julkisen keskustelun analyysille.

Tutkimukseni on jaksotettu erilaisiin osioihin, pyrkimyksenä luoda selkeä kokonaisuus. Ennen tutkimusmateriaalin analysointia ja tulkintojen tekemistä käsittelen tutkimuksen peruspilarit. Ensimmäiseksi tutkimuksen pohjustuksena käydään läpi tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmät, sekä tutkimuksen aikarajaus ja sen perusteet. Tutkimuksen

taustoittamista varten avaan tutkimusaiheesta ja siihen vahvasti liittyvistä teemoista tehtyä aiempaa tutkimusta. Tutkimukseni aihealueisiin liittyvää aiempaa tutkimuskirjallisuutta hyödyntäen pyrin taustoittamaan olympialaisten ja olympialaisten politisoitumisen historiaa. Näiden aihealueiden käsittely ennen analyysiin ja tulkintoihin ryhtymistä palvelee tutkimustani ja parantaa sen lähestyttävyyttä myös vähemmän aiheeseen perehtyneille lukijoille. Tutkimuksen lähtökohtien ja metodien sekä tutkittavien teemojen taustoittamisen jälkeen päästään analyysin ja tulkintojen pariin. Julkinen keskustelu vuoden 1980 Moskovan olympialaisissa pääsee laajaan käsittelyyn alkuperäislähdemateriaalin kautta. Tutkimuksessa käsitellään julkista keskustelua monesta eri näkökulmasta, ja pyrkimyksenä on luoda kattava katsaus julkisen keskustelun luonteesta ja eri asianomaisten tahojen näkemyksistä boikottiin liittyen. Käsitellyssä ovat Britannian olympiakomitean, kansainvälisen olympiakomitean, Britannian hallituksen, urheilijoiden sekä tavallisten kansalaisten julkisen keskustelun luonne. Lopuksi tutkimus paketoidaan kompaktilla päätännöllä, jonka tarkoituksena on korostaa tutkimukselle olennaisia asioita.

1.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni keskeisin tarkoitus on tutkia julkista keskustelua Isossa-Britanniassa liittyen vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin. Tutkimus siis keskittyy vahvasti Ison-Britannian julkisissa keskustelukanavissa käytyihin, Moskovan olympialaisten boikottiin liittyneiden julkisten diskurssien tulkitsemiseen. 1980-luvun Isossa-Britanniassa lehdistö oli merkittävä julkisen keskustelun foorumi, joten tutkimukseni keskittyy julkisen keskustelun tutkimukseen enimmäkseen lehdistön kautta. Päämääräisenä tutkimusmetodinani on lehdistön diskurssianalyysi. Tutkin kahta suurta britannialaista lehteä, *The Timesia* ja *The Guardiania*, sekä Iso-Britannian parlamentin keskustelua, ja diskurssianalyysin avulla pyrin selvittämään olympialaisten boikotoinnista käydyn julkisen keskustelun tyyliä ja luonnetta. Fokuksessa ovat julkisen keskustelun eri osapuolet ja niiden tyyli kommentoida olympialaisten boikottiin liittyviä asioita. Tutkimuksessa on monia mielenkiintoisia vivahteita, sillä asiaa tarkasteltiin eri tahoilta hyvinkin erilaisin silmin. Esimerkiksi Iso-Britannian hallitus tuntui olevan täysin boikotin kannalla, kun taas urheilujärjestöt ja urheilijat boikottia vastaan. Myös kuningashuoneen jäsenten, taloudellisten toimijoiden ja tavallisten kansalaisten mielipiteet ovat mukana sekoittamassa pakkaa.

Tutkimuskysymykseni pyrkivät erottelamaan julkisesta keskustelusta tutkimukselle olennaiset asiat. Minkälainen kanta eri asianomaisilla tahoilla oli olympialaisten boikotointiin liittyen? Onko julkisesta keskustelusta erotettavissa yhtenäistä linjaa tai selkeitä kaavoja boikottiin liittyen? Tapahtuiko julkisen keskustelun luonteessa muutoksia keskustelujen alkumetreiltä kisojen alkamispäivään? Tutkimuskysymykseni keskittyvät siis vahvasti keskustelun luonteen analyysiin, ja täten tutkimukseni perustuu paljolti lähdemateriaalista tekemiini tulkintoihin. Pääasiallisina alkuperäislähteinäni toimivat lukuisat eri olympialaisten boikotointiin liittyvät artikkelit *The Times* ja *The Guardian* lehdistä. Molemmat lehdet omaavat pitkän historian ja ovat myös kansainvälisesti tunnettuja lehtiä. Kahden merkittävän aikakauslehden julkisen keskustelun tutkiminen mahdollistaa yleisen keskustelun linjan hahmottamisen. Kävin alkuperäismateriaalin läpi huolellisesti kronologisessa järjestyksessä, jotta pystyin hahmottamaan paremmin uusien tietojen ja juonenkäänteiden vaikutuksen keskustelun tyyliin, mikä auttaa

keskustelujen kontekstoinnissa huomattavasti. Iso-Britannian parlamentin keskustelun tutkiminen toimii vielä tutkimusta vahvistavana tekijänä ja auttaa muodostamaan kokonaisvaltaisemman kuvan julkisesta keskustelusta. Tutkimukseni perimmäisenä tarkoituksena onkin muodostaa selkeä ja kokonaisvaltainen kuva Iso-Britannian julkisesta keskustelusta liittyen Yhdysvaltojen vuonna 1980 aloittamaan Moskovan olympialaisten boikottiin. Tutkimuskysymykseni keskittyvät siis vahvasti julkisen keskustelun luonteen ja tyylin analyysiin sekä sitä kautta muodostavat julkisesta keskustelusta selkeän kokonaisuuden.

1.2 Tutkimusmenetelmät

Laajaa lähdeaineistoa läpikäydessä lehdistön diskurssianalyysi on toimiva metodi tutkimustani varten. John E. Richardsonin *Analysing Newspapers, an approach from critical discourse analysis*, Cladia Wiesnerin, Taru Haapalan ja Kari Palosen teos *Debates, Rhetoric and Political Action: Practices of Textual interpretation and analysis*, Norman Faircloughin *Political discourse analysis* sekä Terry Locken *Critical discourse analysis* toimivat tutkimuksessani tärkeinä teoksina diskurssianalyysin avaamisessa sekä käytännön hyödyntämisessä. Diskurssianalyysin tarkoituksena on löytää diskurssin säännöt. Täytyy pystyä selvittämään, mitkä asiat tekstissä mahdollistavat toteamusten tekemisen. Tämän lisäksi täytyy ottaa selvää siitä, mitkä osat tekstissä mahdollistavat toteamusten merkityksen löytämisen.¹ Esimerkiksi jos lähdän analysoimaan politisoitunutta urheilukeskustelua, minun täytyy ottaa huomioon tekstin konteksti. Sanoma- ja aikakauslehtien julkaisuista löytyy valtava määrä hyvin erilaista materiaalia. Kolumnit, pääkirjoitukset, lukijoiden lähettämät kirjeet ja normaali uutisointi voivat kaikki sisältää erilaisia näkökulmia tutkittuun aiheeseen. Kontekstin ymmärtäminen nousee vaihtelevaa aineistoa läpikäydessä hyvin tärkeäksi asiaksi. Julkaisualusta sekä julkaisun tavoite ja tarkoitus selittävät usein paljon tekstin tyyliä. Jotta jonkin keskustelun voi tulkita poliittiseksi, täytyy ensin ymmärtää sen konteksti ja mielellään tutustua lähdemateriaaliin kokonaisuudessaan vielä laajemmin, jotta pystyy sisäistämään sen paremmin. Esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehdistä koostuvaa aineistoa tutkiessa on tärkeää erotella erilaiset julkaisutyypit toisistaan. Mielipidekirjoitus on hyvin erilainen julkaisu kuin esimerkiksi pääkirjoitus. Kantaaottavaa pääkirjoitusta voi tulkita suuremmin jopa lehden omaksi linjaksi asiasta, kun taas kolumnit ja mielipidekirjoitukset voivat olla täysin eri linjassa lehden yleisen uutisoinnin kanssa. Siksi lehdistön tutkiminen onkin erittäin tehokas tapa tutkia yleistä julkista keskustelua, sillä monet erilaiset näkemykset tulevat kyllä esille eri julkaisuissa. Hyvä esimerkki keskustelun moninaisuudesta on *The Guardian* lehdessä 17. 5.1980 julkaistu pääkirjoitus ”Time to douse the olympic torch” ja siihen kolme päivää myöhemmin mielipidekirjoituksissa julkaistu vastaus ”Why Britain must keep the olympic torch alight”. *The*

¹ Wiesner, Haapala, Palonen (2017), 69

Guardian linjasi pääkirjoituksessaan, ettei olympialaisiin osallistuminen ole järkevää poliittisten syiden vuoksi.² Muutama päivä myöhemmin *The Guardian* kuitenkin julkaisi suoraan omaa pääkirjoitustaan kritisoivan mielipidekirjoituksen, jossa perusteltiin, että olympialaisissa on kyse urheilusta eikä mistään poliittisesta pelistä.³ Jos lehti pystyy julkaisemaan näin rohkeasti omia tekeleitänsä kritisoivia tekstejä, se lisää sen uskottavuutta siinä mielessä, että erilaiset näkemykset näkevät kyllä melko todennäköisesti päivänvalon lehden sivuilla.

Lehdistön diskurssi jaetaan kolmeen eri pääkategoriaan: sosiaaliin, diskurssiin ja tekstuaaliin käytäntöihin.⁴ Tekstuaalinen analyysi kohdistuu ennen kaikkea kielellisten asioiden, kuten sanavalintojen, sanaston, kieliopin ja kirjoitustyylin tulkintaan.⁵ Diskurssianalyysi syventää analyysia tekstin kielellisistä asioista ja pyrkii menemään tuotetun tekstin syiden ja seurausten sisälle. Sosiaalinen konteksti erottaa lopulta diskurssianalyysin pelkästä tekstin analysoimisesta, vaikkakin tekstuaalinen analyysi kuuluu prosessiin hyvinkin olennaisesti.⁶ Sosiaalisen puolen käytännöt sitten sisältävät vielä analyysia diskurssin kulttuurillisista ja sosiaalisista vaikutuksista ja sen suhteesta julkaisuhetken maailmaan ja vastaanottajiin.⁷ Keskustelua analysoidessa täytyisi pystyä tulkitsemaan tutkimuksen kohteena olevaa normaalia keskustelukulttuuria mahdollisimman hyvien johtopäätöksien tekemiseksi.⁸ Kielenkäytön erilaisten vivahteiden analyysi on olennainen osa julkisen keskustelun tutkimista. Lähdemateriaalin käydessä tutuksi on helpompi löytää joukosta erottuvia asioita, kuten tavallista vahvempia ilmaisuja tai jollain tavalla jopa provosoivia tekstin osioita. Radikaalien vertausten tekeminen, hieman huomiota herättävien sanavalintojen käyttäminen ja kielen yleinen eroava tyyli pistävät usein silmään eri teksteistä. Esimerkiksi 29.1.1980 julkaistussa *The Times* lehden mielipidekirjoituksessa eräs henkilö vertasi Moskovan olympialaisia suoraan Hitlerin järjestämiin Berliinin olympialaisiin ja ihmetteli suuresti

² *The Guardian* 17.5.1980 "Time to douse the olympic torch"

³ *The Guardian* 20.5.1980, Knight "Why Britain must keep the olympic torch alight"

⁴ Richardson (2007)

⁵ Richardson (2007), 38

⁶ Richardson (2007), 39

⁷ Richardson (2007), 42

⁸ Locke, (2004), 11

sitä, miten urheilijat odottavat innolla kilpailamista "samanlaisissa" olosuhteissa.⁹ Tällaisia kirjoituksia analysoidessa täytyy muistaa tekstin konteksti sekä sen tarkoituserät. Moskovan olympialaisten vertaaminen Berliinin olympialaisiin oli hieman yliampuvaa monelta kantilta, mutta toteamus ei kuitenkaan tässä asiayhteydessä ollut yllättävä. Mielpidekirjoituksilla on usein tarkoitus provosoida ja herätellä lukijaa ajattelemaan asiaa uudelleen, ja tällainen hieman rajumpi kielellinen keinottelu ajaa asiansa mainiolla tavalla. Diskursseja tutkiessa onkin hyvä muistaa se, että kaikki tuotettu teksti on aina kirjoittajan erilaisten valintojen summa.¹⁰

Diskurssianalyysille tärkeää tukea on myös se, että kielellisten aspektien lisäksi kiinnitetään huomiota myös käydyn keskustelun menetelmiin, käytäntöihin ja muotoon.¹¹ Aikaisemmin mainitsin kielen yleisen tyylin tulkinnasta, ja nämä asiat kuuluvat vahvasti siihen. On ehkä jopa vaikeaa lähteä avaamaan sitä, miten lähdemateriaalin pienet nyanssit alkavat erottua matkan varrella paremmin ja paremmin. Lehdistö tutkimuksessa on erittäin mielenkiintoista huomata suuria muutoksia keskustelun luonteessa, kun uudenlaisia käänteitä tapahtuu ajan kuluessa. Esimerkiksi Moskovan olympialaisten boikotin uutisointi eli luonnollisesti muuttuvan tilanteen mukana hyvin vahvasti. Alkuvuodesta 1980 boikotti oli hieman jo ihmisten huulilla ja eri tahojen suhtautuminen asiaan oli hieman epäselvää, mutta asioiden edetessä ja kisojen lähestyessä hyvinkin värikkäät ja eriävät mielipiteet asiasta näkivät päivänvalon lehdistön kautta. On siis hyvin mielenkiintoista huomata, miten monet ulkopuoliset vaikuttajat saattavat muokata julkisen keskustelun tyyliä. Esimerkiksi se, että lukuisat Länsi-Euroopan maat päättivät Yhdysvaltojen paineesta huolimatta osallistua kisoihin, vaikutti myös Britannian päätöksiin ja suhtautumiseen. Kansainvälisen politiikan seuraaminen ja muiden myötäileminen on melko luonnollista toimintaa miltä tahansa taholta. Britannian olympiakomitea kesti paineen omalta hallitukseltaan, joka halusi boikotoida kisat, mutta tilanne olisi voinut olla toinen, jos painetta olisi tullut vielä laajemmalta rintamalta. Diskurssianalyysi auttaa analysoimaan edellä mainitun tyyliä keskustelun tyylin muutoksia ja mahdollisia tapahtumien kulun vaikutteita keskustelun rakenteeseen ja sisältöön.

⁹ The Times 29.1.1980, A.G.K Brown, "A Boycott of the olympic games"

¹⁰ Fairclough, (1997), 265

¹¹ Wiesner, Haapala, Palonen (2017), 70

1.3 Aikarajaus

Aiemmin käsittelemäni lähdemateriaalin tulkinta diskurssianalyysin avulla on työvaihe, joka täytyi ensin ansaita käymällä läpi valtava määrä tutkimukselle potentiaalisesti oleellista aineistoa. Tarkoituksenani oli siis löytää *The Times* ja *The Guardian* lehtien artikkeleita liittyen Moskovan olympialaisten boikottiin, jotta pystyisin analysoimaan aiheesta käytävää julkista keskustelua. Suoritin artikkeleiden etsinnän *The Times* ja *The Guardian* lehtien digiarkistossa, ja ajallinen rajaukseni alkoi vuoden 1980 tammikuusta ja loppui vuoden 1980 elokuuhun. Neuvostoliitto miehitti Afganistanin vuoden 1979 lopussa, ja se aiheutti kuohuntaa läntisellä pallonpuoliskolla ja sai lopulta Yhdysvallat tarttumaan erilaisiin poliittisiin toimiin.¹² Moskovan olympialaisten boikotointi ilmestyi aiheena ensimmäistä kertaa *The Times* lehden sivuilla 2.1.1980, kun Britannian parlamentin jäsenet kommentoivat Afganistanin miehittämistä ja sivuhuomiona tuomitsivat tästä syystä olympialaisten pitämisen Moskovassa.¹³ Kansainvälisen olympiakomitean ensimmäinen kannanotto kuultiin heti seuraavana päivänä, jolloin kansainvälisen olympiakomitean johtaja Lordi Killanin kommentoi, ettei poliittisten motiivien tulisi vaikuttaa kisojen järjestämiseen.¹⁴ Heti ensi metreillä pystyi siis jo huomaamaan selkeän vastakkainasettelun hallituksen ja olympiakomiteoiden välillä asian tiimoilta. Aineiston rajaaminen vuoden 1980 alkuun tuntuu siis onnistuneelta ratkaisulta, sillä heti tammikuusta julkinen keskustelu olympialaisten boikotoinnista sai alkunsa Iso-Britanniassa. Päätin lopettaa artikkeleiden keräämisen elokuuhun, sillä keskustelu olympialaisten boikotoinnista vaimentui hyvin vahvasti olympialaisten alettua heinäkuussa 1980. Kävin kuitenkin vielä lehtiä läpi olympialaisten päättymisen yli, jotta saisin tutkimukseeni myös mahdollista aiheen jälkipuintia ja konkluusiivisia kirjoituksia. Etsimieni artikkeleiden kuukausittainen määrä väheni huomattavasti kesäkuukausina, ja koska löysin mielestäni tarpeeksi relevanttia aineistoa, koen aineiston rajaukseni onnistuneen.

¹² Hill (1996), 118

¹³ *The Times*, 2.1.1980, "Soviet intervention in Afghanistan"

¹⁴ *The Times*, 3.1.1980 "Athletes come first for olympic chief"

Tehtyäni tutkimukseni aikarajauksen siirryin rajaamaan läpikäytävien artikkeleiden määrää hakusanojen avulla. Käytin *The Times*- ja *The Guardian* lehtien digiarkistossa seuraavia hakusanoja: "1980 moscow olympics", "moscow olympics", "olympic games", "boycott" ja "boycotting". *The Times* -lehdestä löytyi aikarajaukseni sisältä näillä hakusanoilla 1070 artikkelia ja *The Guardian* -lehdestä vastaavasti 1866 artikkelia. Löysin siis runsaasti tutkimukselleni hyödyllistä materiaalia valitsemallani rajauksella, ja koen löytäneeni tarpeellisen määrän materiaalia selattuani läpi yhteensä miltei kolme tuhatta artikkelia liittyen olympialaisiin tai boikotointiin. Valitsin näistä tuhansista artikkeleista relevanteimmat, ja lopullinen tutkimusmateriaalini koostuu tuhansien sijaan sadoista artikkeleista. Rajasin relevanteimmat artikkelit lähiluvun ja diskurssianalyysin avulla. Etsin artikkeleista kiinnostavia diskursseja, erilaisia suoria tai epäsuoria kannanottoja sekä muita poliittisia vivahteita. Hakusanani toimivat haluamallani tavalla ja toivat tietoisuuteeni lähes kaiken keskustelun liittyen boikottiin ja olympialaisiin lehtien sivuilla. Jouduin kuitenkin tiputtamaan pois huomattavan määrän materiaalia, sillä monet artikkelit eivät palvelleet tutkimustani mitenkään, vaikka olivatkin oikean aihepiirin parissa. Esimerkiksi kaikki täysin urheilulliset artikkelit eivät olleet hyödyllisiä, vaan etsin nimenomaan politiikan tahraamia artikkeleita. Myös muutamat satunnaiset boikottiin liittyvillä hakusanoilla haetut artikkelit liittyivät johonkin muuhun boikottiin kuin olympialaisten boikotointiin. Lähteistä siis usein näki melko nopealla tarkastelulla sen, onko niistä hyötyä tutkimukselleni. Selasin läpi kaiken *The Times*- ja *The Guardian* lehtien digitaalisen arkiston aikarajauksellani ja hakusanoillani tarjoaman materiaalin, joten luottamukseni tutkimusmateriaalini legitimitettiin määrällisesti ja sisällöllisesti on vankka.

1.4 Aiempi tutkimus

Julkista keskustelua Isossa-Britanniassa liittyen Moskovan olympialaisten boikotointiin ei ole suoranaisesti aikaisemmin tutkittu, mutta tutkimusaiheeni sivuaa vahvasti monia paljon tutkittuja teemoja. Urheilu, politiikka, olympialiike ja kylmä sota ovat aihealueita, jotka ovat vahvasti läsnä tutkimuksessani. On selvää, että tutkiessa julkista keskustelua on mahdollista löytää tarvittava määrä kirjallisuutta tukemaan päätelmien tekemistä. Tutkimuksen lähdemateriaali koostuu paljolti sanomalehtiaineistosta, joten myös spesifimmin median ja lehdistön diskurssien tutkimukseen painottuvaa kirjallisuutta on syytä käyttää. Käytän julkisen keskustelun analyysissä vahvasti tukena esimerkiksi Norman Faircloughin, Virpi Blomin, ja Kaarina Hazardin teosta *Miten media puhuu* (1997) ja aiemmin jo eri yhteydessä mainitsemani John E. Richardsonin tutkimusta *Analysing newspapers: an approach from critical discourse analysis* (2007) sekä Claudia Wiesnerin, Taru Haapalan ja Kari Palosen kirjaa *Debates, Rhetoric and Political Action: Practices of Textual Interpretation and analysis* (2017). Nämä teokset ovat malliesimerkkejä julkisen keskusteluun ja lehdistöön kohdistuvasta aiemmasta tutkimuksesta. Aiempi tutkimus julkisesta keskustelusta tukee mainiosti tutkimustani ja auttaa paikantamaan oleellisen tiedon nopeammin ja paremmin, auttaen samalla myös sen analysoimisen kanssa.

Tutkimukseni aihe sivuaa merkittäviä yhteiskunnallisia teemoja, ja käsittelyssä oleva Moskovan olympialaisten boikotti onkin jo itsessään suuri ilmiö, mutta liittyy vielä jonkin paljon suurempiin kokonaisuuksiin. Tutkimukseeni vahvasti liittyviä aiheita on siis tutkittu paljonkin, kuten esimerkiksi olympialiikettä ja sen politisoitumista. Christopher Hillin *Olympic Politics* (1996), Richard Espyn *Politics of the Olympic Games* (1979), Christopher Youngin sekä Alan Tomlinsonin *National identity and global sports events: culture, politics, and spectacle in the Olympics and the football World Cup* (2006), Kevin Youngin ja Kevin Wamsleyn *Global Olympics: historical and sociological studies of the modern games* sekä John Sugdenin ja Alan Tomlinsonin *Watching the Olympics: politics, power and presentation* (2012) käsittelevät vahvasti olympialiikkeen politisoitumista ja ovat tukena tutkimukseni kontekstoinnissa. Olympialiike on merkittävä kansainvälisen urheilun osa-alue, ja täten tutkimukseni keskittyy myös yleisellä

tasolla urheilun poliittisuuteen. Antero Holmilan ja Tapio Roiko-Jokelan *Urheilun Kriisejä* (2019), ja Barrie Houlihanin *Sport, Policy and Politics* (1997) ovat hyviä esimerkkejä urheilun politisoitumisesta tehdystä tutkimuksesta.

Aiemmin mainitsemani teokset käsittelevät vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottia. Aiheesta löytyy siis paljon kirjallisuutta ja tutkimusta, mutta tämän tutkimuksen näkökulma on kuitenkin tuore. Tutkimukseni keskittyy nimenomaan Isossa-Britanniassa ilmentyneeseen julkiseen keskusteluun boikottiin liittyen. Kylmä sota astuukin tässä vaiheessa vahvasti kuvaan. Idän ja Lännen välinen jännite 1980-luvun alussa sai siis välillisesti aikaan myös tämän tutkimuksen valmistumisen. Kylmää sotaa on valtavana historiallisena ilmiönä luonnollisesti tutkittu hyvin laajalti ja monista näkökulmista, mutta onneksi aina löytyy uusia. Tutkimukseni sitoutuu hyvin vahvasti kylmään sotaan ja urheilun politisoitumiseen, sillä käsittelyssä on niihin liittyvä keskustelu Ison-Britanniassa. Vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotti onkin kylmän sodan välillisesti aiheuttaman urheilun politisoitumisen tuote. Urheilun sekoittuminen maailmanpolitiikkaan aiheuttaa paljon keskustelua, jonka tutkiminen avartaa näkemystä siitä, miten monesta näkökulmasta asioita voidaan tarkastella.

1.5 Alkuperäislähteet

Käytän tutkimukseni alkuperäislähteinä Iso-Britanniassa pitkään vaikuttaneita *The Times* ja *The Guardian* lehtiä sekä Iso-Britannian parlamentin keskusteluja. *The Times* on yksi Ison-Britannian vanhimpia ja vaikutusvaltaisimpia sanomalehtiä. *The Timesin* poliittinen kompassi on perinteisesti ollut maltillisesti oikealla. Vuonna 1980 tämän perinteikkään ja arvovaltaisen lehden levikki oli 297 000 kappaletta.¹⁵ *The Guardian* omaa *The Timesin* tapaan pitkän historian, ja lehti on tunnettu tutkivasta journalismistaan ja ulkomaan kirjeenvaihdostaan. *The Guardian* tarjoaa hyvän vastapainon *The Timesille* politiikan saralla, sillä sitä pidetään yleisesti enemmän vasemmalla olevana lehtenä. Vuonna 1980 *The Guardianin* levikki oli 377 000 kappaletta.¹⁶ Molemmat lehdet ovat siis varteenotettavia julkaisijoita, ja niiden käyttäminen Ison-Britannian julkisen keskustelun analysoimiseen tuntuu luonnolliselta ratkaisulta. Lehdet eivät ole skandaalinhakuisia iltapäivälehtiä, vaan antavat vaikutelman pyrkimyksestä laadukkaaseen journalismiin. Kaksi vankan historian omaavaa lehteä, jotka ovat kuitenkin poliittisesti ja tyyllillisesti hieman toisistaan eroavia, on erinomainen yhdistelmä tutkimukseni materiaaliksi. Moskovan olympialaisten boikotti ei aiheena ollut erityisen polarisoiva vasemmiston ja oikeiston välillä, mutta *The Times* ja *The Guardian* muodostavat hieman eri lähtökohdista toimivina suurina julkaisijoina hyvän kokonaisuuden Ison-Britannian julkisesta keskustelusta tutkimukseeni. Tarkoituksena ei ole etsiä eroavaisuuksia lehtien välillä tai vertailla niitä, vaan tarjota mahdollisimman kattava kuvaus julkisen keskustelun luonteesta liittyen Moskovan olympialaisten boikottiin.

Julkisen keskustelun kokonaiskuvan täydentämiseksi tutkimuksessani käsitellään lehdistön lisäksi myös Ison-Britannian parlamentin keskusteluja Moskovan olympiakisojen boikotoimiseen liittyen. Parlamentin keskustelut löytyvät digimuodossa Hansard-sivustolta, jonka hakujärjestelmän avulla haravoin tutkimukselleni olennaiset keskustelut lähdemateriaaliksi. Käytin Hansard-sivuston haussa avainsanoja "Olympic games" ja "boycott", ja käytyjen keskustelujen ajankohdan aikarajauksena 1.1.1980-1.9.1980.

¹⁵ Reid (2020)

¹⁶ Reid (2020)

Nämä hakuehdot tarjosivat yhteensä 13 eri kohdetta, joista osaa käytin lähdemateriaalini tutkimuksessa. Iso-Britannian parlamentissa käytiin keskusteluja olympialaisien boikotointiin liittyen alkuvuoden 1980 aikana tasaisin väliajoin, niin parlamentin yläkuin alahuoneessakin. Ylähuoneessa keskusteluja käytiin neljä kertaa ja alahuoneessa yhdeksän kertaa. Julkista keskustelua käytiin siis luonnollisesti paljon enemmän lehdistön puolella, ja tutkimukseni pääfokus on eittämättä lehdistössä tapahtuvassa keskustelussa. Parlamentin keskustelut ovat kuitenkin myös mukana tutkimuksessa tuomassa lisää näkökulmia ja laajentamassa julkisen keskustelun kuvaa.

2 Olympialiikkeen historiaa

Ensimmäiset nykymuotoiset olympiakisat järjestettiin Ateenassa vuonna 1896.¹⁷ Tämän sai aikaan ranskalainen paroni Pierre de Coubertin, joka herätti yli tuhat vuotta uinuneen olympialiikkeen eloon ja muokkasi sitä paljolti omien intressiensä kautta uuteen uskoon.¹⁸ Coubertin tulkitsi Antiikin Kreikassa järjestettyjä Olympian kisoja omalla tavallaan, ja hän halusi kunnioittaa perinteikästä kilpailua tekemällä siitä modernin version. Antiikin Kreikkaan asti juurtuva kilpailu omaa siis nykyisessä muodossaankin jo yli satavuotisen historian. Vaikka voidaankin puhua nykymuotoisista olympialaisista, kisojen luonne ja suuruusluokka on muuttunut huomattavasti vuosien aikana. Esimerkiksi ensimmäisissä olympiakisoissa oli vain kolmetoista osallistuvaa maata, kun taas nykyään olympialaisissa nähdään yli kahdensadan maan edustus.¹⁹ Tämän lisäksi toinen suuren linjan muutos on ollut myös erillisten talviolympialaisten aloittaminen vuodesta 1928 lähtien.²⁰ Olympialiikkeen kasvu nykypäivän mittoihin ei ole kuitenkaan tullut kovin helposti. 1900-luku oli Euroopassa tunnetusti turbulenssia täynnä olevaa aikaa. Maailmansodat on siis mainittava tässäkin yhteydessä, sillä kansojen välinen urheilumittelö on kohtuullisen vaikeaa järjestää sotatilanteessa. Esimerkiksi vuoden 1916 olympiakisat Berliinissä jouduttiin perumaan ensimmäisen maailmansodan syttymisen myötä. Kisat kuitenkin jatkuivat Antwerpissä vuonna 1920 rauhan laskeuduttua Eurooppaan.²¹ Toinen maailmansota laittoi sitten seuraavaksi kilpailut tauolle, ja vuoden 1940 sekä 1944 kisoja ei järjestetty lainkaan.²² Maailmansodat ovat olleet ainoa syy kilpailujen perumiseen, ja se kertoo olympialiikkeen vankasta kansainvälisestä urheiluperinteestä ja historiasta.

1900-luku on maailmanhistoriassa monella tavalla erityislaatuinen vuosisata, ja modernit olympiakisat ovat joutuneet kehittymään melko vahvasti poliittisesti latautuneiden aikojen keskellä. Olympialiike on joutunut kestäämään monenlaisia poliittisia

¹⁷ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 221

¹⁸ Hill (1996), 5

¹⁹ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 222

²⁰ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 225

²¹ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 225

²² Wenn, Schaus, Gerald (2007), 227

kriisejä, ja kansainvälinen olympiakomitea sekä järjestäjämaat ovat pyrkineet selviytymään niiden keskellä.²³ Kun puhutaan olympiakisojen politisoitumisesta, muutamat kilpailut kuitenkin nousevat ylitse muiden erityislaatuisten lähtökohtiensa vuoksi. Nämä olympiakisat ovat vuoden 1936 Berliinin olympiakisat sekä tutkimukseni keskiössä olevat vuoden 1980 Moskovan olympialaiset. Nämä kaksi tapahtumaa olivat erittäin vahvasti poliittisesti latautuneita järjestäjämaahansa liittyneiden poliittisten asiahaarojen vuoksi.

Vuoden 1936 Berliinin kisat olivat suurin kansainvälinen mediatapahtuma, jonka maailma oli siihen päivään mennessä nähnyt, osittain juuri järjestäjämaansa suuren panostuksen vuoksi.²⁴ Saksassa vallalla ollut natsipuolue osallistui vahvasti olympiakisojen järjestämiseen, ja motivaattorit tähän merkittävään olympiakisoihin panostamiseen eivät olleet ihan puhtaasti urheilullisia. Hitlerin johtama natsipuolue huomasi kisojen tuoman mahdollisuuden kansainväliseen näkyvyyteen, ja olympiakisojen järjestykseen määritelty budjetti muutettiin kaksikymmentä kertaa suuremmaksi kuin mitä alun perin oli suunniteltu.²⁵ Natsipuolueen harjoittama politiikka ja kisojen käyttäminen propagandatarkoituksiin eivät tietenkään kaikille tahoille kuulostaneet kovin hyvältä, ja vuoden 1936 Berliinin kisojen yhteydessä laajamittaisen kisojen boikotoinnin mahdollisuus heitettiin ensimmäisen kerran ilmoille. Monet sosialistiset urheiluorganisaatiot kannattivat boikottia, mutta se ei kuitenkaan ottanut tarpeeksi tuulta alleen tapahtuakseen oikeasti.²⁶ Berliinin kisat aiheuttivat kuitenkin paljon poliittista keskustelua kansainvälisessä mediassa, kun boikotin mahdollisuutta pohdittiin.²⁷ Poliittikka oli siis vahvasti mukana jo Berliinissä 1936 ja enemmän tai vähemmän myös sitä ennen ja sen jälkeen järjestetyissä olympiakisoissa. Berliinin kisojen politisoituminen oli kuitenkin vasta alkusoittoa verrattuna Moskovan olympiakisojen tapahtumiin, ainakin boikottikeskustelun osalta.

²³ Lenskyj, (2000), 107

²⁴ Young, Wamsley (2005), 43

²⁵ Young, Wamsley (2005), 47

²⁶ Young, Wamsley (2005), 49

²⁷ Young, Wamsley (2005), 50

Vuosien varrella olympiakisoihin liittyi lukuisia uusia kilpailevia maita, ja niiden tulon myötä kisat kansainvälistyivät ja globalisoituivat entisestään. Merkittävä muutos olympialaisten luonteeseen koettiin Helsingissä vuonna 1952, kun Neuvostoliitto liittyi mukaan kisaajiin.²⁸ Neuvostoliitto oli vahva kilpailija heti alkajaisiksi, ja lisäsi kisojen kilpailullisuutta. Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kilpailivat sen jälkeen tiukasti tietenkin myös olympialaisissa, kuten lähes kaikilla muillakin rintamilla. 1900-luku oli hyvin epävakaa ja monella tavalla kriittistä aikaa, mutta olympialiike selvisi sen keskellä erittäin hyvin. Sodan runtelemaat pystyivät muutaman vuoden rauhan jälkeen taas ottamaan toisistaan mittaa ja onneksi vielä ihan ilman aseita. Saksa, Italia ja Japani olivat pieniä poikkeuksia, sillä maat kärsivät muutamista kilpailukielloista maailmansotien jälkeen ihan ymmärrettävistä syistä.²⁹ Ei ole itsestään selvää, että suurta kansainvälistä yhteistyötä ja urheiluhenkeä vaativa tapahtuma selvisi 1900-luvun vahvojen konfliktien ajasta ja onnistui samalla vieläpä kasvamaan todella merkittäväksi maailmanlaajuiseksi tapahtumaksi. Olympialaiset pystyttiin siis jossain määrin irrottamaan maailmanpolitiikan koukeroista, mutta vain osittain.

²⁸ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 228

²⁹ Wenn, Schaus, Gerald (2007), 227

2.1 Olympialaisten politisoituminen

Politiikka oli mukana olympialaisissa jo kilpailun perustamisen hetkellä. Nykymuotoisten olympialaisten perustaja paroni Coubertin halusi pitää kisat pelkästään amatööriurheilijoiden kesken, sillä hän tulkitsi asian olleen näin myös alkuperäisissä kisoissa.³⁰ Myöhemmin on osoitettu, että Coubertin saattoi tulkita muinaisia kisoja itselleen suotuisista näkökulmista ja teki monia päätöksiä oma yläluokkainen ideologiansa edellä.³¹ Poliittiset motiivit ovat siis olleet mukana olympialaisissa jo kisojen perustamisesta lähtien, mutta ei voi sanoa, että kisoja olisi tuolloin voinut käyttää merkittävinä poliittisina välineinä.

Kisojen saama kansainvälinen huomio on kasvanut vuosien varrella valtaisesti, ja se on mahdollistanut kisojen järjestäjämälle erilaisia tilaisuuksia hyödyntää tätä näkyvyyttä. Tässä suhteessa huomionarvoiset olympiakisat olivat vuoden 1936 Berliinin olympialaiset. Hitler käytti häikäilemättä kisoja natsipropagandan levittämiseen ja valtionsa mahtavuuden esittelyyn. Berliinin olympialaiset keräsivät lähes neljä miljoonaa katsojaa, ja tämä näkyvyys kelpasi Hitlerille mainiosti.³² Berliinin olympialaisten hengestä kertoo paljon se, että paikan päällä oli satoja ulkomaisia journalisteja, mutta urheilustadioneiden sisälle päästettiin vain saksalaisia.³³ Suurta kansainvälistä näyttämöä käytettiin siis propagandan välineenä, ja sen vuoksi vuoden 1936 kisoja voi pitää hyvinkin politisoituneina. Jälkeenpäin on kyseenalaistettu päätöstä antaa Saksalle olympiakisat tuohon aikaan. Saksan osallistuminen olympiakisoihin oli evätty vuosina 1920 ja 1924, joten on kieltämättä erikoista, että niin pienen ajan päästä sille myönnettiin oikeus järjestää kisat.³⁴ Vuoden 1936 Berliinin olympialaiset olivat myös merkittävä urheilun politisoitumisen ilmentymä, ja monenlaisia yhtymäkohtia tulee vastaan tutkiessa vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottia.

³⁰ Hill (1996), 7

³¹ Hill (1996), 7

³² Kruger, Murray (2003), 21

³³ Kruger, Murray (2003), 34

³⁴ Kruger, Murray (2003), 18

Vuoden 1936 Berliinin olympialaisia lukuun ottamatta valtiot eivät käyttäneet olympialaisia vahvasti poliittisiin tarkoituksiin, ennen kuin muutoksen tuulet alkoivat puhaltaa 1960-luvulle tultaessa.³⁵ Urheilu alkoi kiinnostamaan eri maiden hallituksia uudella tasolla, kun olympialaisten kaltaisten suurten urheilutapahtumien kansainvälinen huomio kasvoi ja urheilumaailma muuttui uuteen suuntaan. Lopulta 1970-luvulla olympialiike kohtasi selkeän murrosvaiheen. Olympialiike ajautui kriisiin, sillä kovaa tahtia kaupallistuva urheilumaailma teki amatööriyden säilyttämisestä mahdotonta. Samaan aikaan urheilun ammattimaistumisen tehdessä tuloaan amatööri- ja ammattilaisurheilun erottamisesta tuli koko ajan vaikeampaa.³⁶ Ideologisten muutosten kourissa oleva olympialiike joutui sitten samalla kohtaamaan myös poliittisia kriisejä olympiakisojen yhteydessä. Vuoden 1972 Münchenin olympialaisten terrori-iskut olivat ensimmäinen paha ulkopoliittinen kriisi, ja sitä seurasi vuoden 1976 Montrealin kisojen olympiaboikotti.³⁷ Kolmekymmentä Afrikan maata boikotoi Montrealin olympiakisat, sillä kansainvälinen olympiakomitea ei suostunut afrikkalaisten vaatimukseen kieltää Uutta-Seelantia osallistumasta kisoihin. Uusi-Seelanti joutui kieltovaatimusten kohteeksi suunniteltuaan rugby-kiertuetta laajalti tuomittua ihmisarvopoliittikkaa harjoittaneeseen Etelä-Afrikkaan.³⁸ Afrikan maiden boikotti tuli yllättäen kansainväliselle olympiakomitealle, ja ulkopoliittisista syistä lähes kaikki Afrikan valtiot jättäytyivät pois kisoista.³⁹ Afrikan maiden boikotti oli kuitenkin vasta alkusoittoa tulevien olympiakisojen tapahtumille.

³⁵ Houlihan (1997), 61

³⁶ Roiko-Jokela, Holmila (2019), 63

³⁷ Roiko-Jokela, Holmila (2019), 14

³⁸ Espy (1979), 157

³⁹ Espy (1979), 158

2.2 Moskovan olympialaisten boikotin taustaa

Kansainvälinen olympiakomitea ei hetkahtanut kylmän sodan ilmapiiristä ja myönsi vuoden 1980 olympialaiset Neuvostoliitolle täysin urheilullisista syistä. Komitean johtajana tuolloin toiminut Lordi Killanin on myöhemmin vielä tarkentanut, että kisapaikan valintaa ei tehty poliittisin perustein. Neuvostoliiton puitteet kisojen järjestämiseen olivat niin hyvällä tasolla, että komitea katsoi sopivan kisapaikan löytyneen.⁴⁰ Moskova vaikutti siis paperilla hyvältä paikalta järjestää olympiakisat, mutta olympialiikkeelle jo aikaisemminkin tutuksi tulleet ulkopoliittiset ongelmat ilmestyivät jälleen sekoittamaan kisajärjestelyjä. Tällä kertaa nähtiinkin aivan uudessa kokoluokassa oleva kriisitilanne.

Kylmän sodan ilmapiirissä maailmantilanne ehkä vähemmän yllättäen eskaloitui huonoon suuntaan nopeasti. Ongelmat saivat alkunsa, kun Neuvostoliitto miehitti Afganistanin vuoden 1979 joulukuussa. Heti tammikuussa Yhdysvaltojen presidentti Jimmy Carter alkoi uhkailemaan kisojen boikotoinnilla, sillä hänen mukaansa Neuvostoliiton toimia Afganistanissa ei voitu hyväksyä ilman seurauksia.⁴¹ Yhdysvallat vetosi humanitäärisiin syihin ja vaati kisoja siirrettäväksi muualle, ellei Neuvostoliitto suostuisi vetämään joukkojaan pois Afganistanista. Kansainvälisen olympiakomitean kanssa neuvottelut eivät tuottaneet tulosta, joten lopulta Yhdysvaltojen täytyi tarttua itse toimeen. Presidentti Carter lähetti sadoille eri valtioille pyynnön liittyä mukaan boikottiin.⁴² Iso-Britannia oli yksi näistä valtioista, joka kohtasi painetta Yhdysvalloilta kisoihin osallistumisestaan.

Iso-Britannia ajautui todella sekavaan tilanteeseen Moskovan olympialaisten boikottivaatimuksen myötä. Ison-Britannian pääministeri Margaret Thatcher oli vahvasti amerikkalaisten kanssa samoilla linjoilla ja halusi maansa mukaan boikottiin.⁴³ Iso-Britannian olympiakomitea oli kuitenkin täysin eri mieltä asiasta ja halusi lähettää urheilijat

⁴⁰ Hill (1996), 119

⁴¹ Hill (1996), 118

⁴² Hill (1996), 124

⁴³ Hill (1996), 132

kisoihin. Paljon erimielisyyksiä aiheuttanut asia jakoi parlamentin, median ja koko maan kahtia. Maan olympiakomitea ja hallitus ottivat kovasti yhteen asian tiimoilla, ja Moskovan olympialaisten boikotti herätti valtavasti keskustelua Isossa-Britanniassa.⁴⁴

Vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotti oli merkittävä poliittinen kriisi, joka kohtasi olympialiikettä. Yhdysvaltojen vaatima boikotti aiheutti suuria jälkiseuraamuksia, ja se oli selvä uhka olympialaisten ihanteelle. Se aiheutti suoranaisesti vielä toisenkin boikottiaallon, joka pantiin täytäntöön 1984 järjestetyissä Los Angelesin olympiakisoissa. Silloin Neuvostoliitto masinoi oman boikottinsa vastauksena Yhdysvaltojen toimille.⁴⁵ Moskovan olympialaisten boikotti vaaransi olympiakisojen järjestämisen ja politisoi olympialaiset vahvasti kertaheitolla. Jos asian laittaa perspektiiviin, niin koko olympialiikkeen historian aikana vain maailmansotien yhteydessä kisat oli jouduttu perumaan. Olympialiike kohtasi siis suuren kriisin, ja kylmän sodan politiikka oli suurena vaikuttajana tässä tapahtumasarjassa.

⁴⁴ Hill (1996), 132

⁴⁵ Hill (1996), 118

3 Boikottikeskustelu Iso-Britannian lehdistössä

Vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotti aiheutti paljon julkista keskustelua Isossa-Britanniassa. Tässä kappaleessa keskusteluun paneudutaan monipuolisesti erilaisista näkökulmista. Keskustelu kosketti monia eri tahoja, ja seuraavaksi käsitteelyyn pääsevät keskustelun eri osapuolet ja niiden uniikit ja monipuoliset näkökulmat. Julkista keskustelua ja sen eri osapuolia tarkastellaan pitkälti lehdistöaineiston kautta, mutta myös Iso-Britannian parlamentin keskustelut ovat mukana täydentämässä kokonaisuutta. Kappale etenee teemoittain, ja keskustelun eri osapuolet pääsevät vuorotellen tarkastelun keskipisteeksi. Tarkasteluun pääsee pitkä lista julkisen keskustelun eri osapuolia: Iso-Britannian hallitus, olympiakomitea, urheiluorganisaatiot, urheilijat, ex-urheilijat, parlamentin edustajat, ja tavalliset kansalaiset. Tarkoituksena on tuoda esiin boikottiin liittyvän julkisen keskustelun eri osapuolten monipuoliset näkökulmat ja lähtökohdat.

3.1 Ensireaktio lehdistössä

Neuvostoliiton miehitettyä Afganistanin joulukuussa 1979 harva varmaan osasi odottaa, minkälaisiin mittakaavoihin tapahtuneen vaikutukset kasvaisivat. Alusta lähtien oli kuitenkin selvää, että jotakin merkittävää ja ennenkuulumatonta oli vireillä. Miehityksestä ehti kulua vain noin viikko, ennen kuin Ison-Britannian lehtien sivut olivat täynnä aiheeseen liittyvää asiaa. Olympialiikkeelle historiallinen ulkopoliittinen kriisi oli valmis, kun Yhdysvallat ei hukannut aikaa Neuvostoliiton miehityksen vastatoimiin ryhtymisessä. Keskustelu olympiakisojen boikotoinnista alkoi nopeasti, ja eri osapuolten ensireaktiot tapahtuneeseen kuultiin vain viikkoja tapahtuneen jälkeen. *The Guardian* uutisoi 3.1.1980, että Moskovan olympialaisten boikotoiminen oli noussut keskustelunaiheeksi ensi kertaa hallituksen keskuudessa. Poliittinen paine oli synnyttänyt tämän keskustelun, ja hallitus tuntui ottavan asian hyvin tosissaan.

Samassa artikkelissa mainittiin myös kansainvälisen olympiakomitean johtaja Lordi Killanin jyrkkä mielipide asiaan. Hänen mielestään politiikka oli pidettävä poissa olympialaisista, ja hän oli selvästi tuohtunut siihen, että olympialiikettä yritettiin käyttää poliittisena aseena. Artikkelissa myös tuotiin ilmi se tosiasia, että vaikka hallitus haluaisikin osallistua boikottiin, päätös olisi kuitenkin viime kädessä Iso-Britannian olympiakomitealla.⁴⁶ Hallituksen ja olympiakomitean välinen näkemusero tilanteeseen aiheutti tältä syystä suuria ongelmia. Iso-Britannian hallitus oli tilanteessa Yhdysvaltojen paineen alla ja oli samalla kykenemätön tekemään päätöstä asiaan viime kädessä. Yhdysvaltojen tuoma paine kisojen boikotoinnille siirtyikin siis pian siihen, että Iso-Britannia painosti omaa olympiakomiteaansa taipumaan boikottiin. Olympiakomitean painostaminen alkoi heti kättelyssä. Hallituksen kesken oli käyty keskustelua, että jos asian tiimoilla ei päästä yhteisymmärrykseen, maan urheiluneuvoston varat jäädytetään alta aikayksikön.⁴⁷ Hallituksen julkinen uhkailu ja poliittisen paineen siirtäminen olympiakomitean suuntaan alkoivat siis heti keskustelun alkumetreillä.

⁴⁶ The Guardian 3.1.1980, "Olympic boycott plea to Thatcher"

⁴⁷ The Times 4.1.1980, Hatfield, "Sport grants threat over olympics"

Vaikka mitään virallista päätöstä boikotoida kisoja ei ollut vielä tapahtunut, Yhdysvaltojen presidentti Carterilla ja Britannian pääministeri Thatcherilla tuntui olevan jo yhteinen sävel tulevasta. 9.1.1980 *The Guardian*issa julkaistussa artikkelissa kerrottiin, että Carter ja Thatcher harkitsivat urheilijoihin vetoamista, jotta he vetäytyisivät pois Moskovan olympialaisista.⁴⁸ Iso-Britannian olympiakomitean ja hallituksen välinen dialogi asiaan liittyen lähti heti alusta lähtien hieman heikosti liikkeelle, ja suoraan urheilijoihin vetoaminen oli hallitukselta melko röyhkeä lähestymistapa mahdollisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Moskovan olympialaisten boikotointi oli aluksi tarkoitus toteuttaa niin, että kisapaikkaa vain kylmästi vaihdettaisiin viime metreillä johonkin toiseen maahan. Tämä ajatus oli ehkä hieman epärealistinen, sillä olympiakisojen valmistelu on aika pitkän kaavan projekti. Olympialaisten boikotoimisen kynnyks olisi madaltunut huomattavasti, jos kisat olisi vain siirretty toiseen paikkaan. Yhdysvaltojen ja heidän tukijoidensa haaveet kuitenkin romuttuivat 14.1.1980, kun kansainvälisen olympiakomitean johtaja Lordi Killanin totesi tyyliä, ettei kisoja oltu siirtämässä mihinkään muualle. Hän myös ehkä hieman ivallisesti muistutti siitä, että Yhdysvallat oli vielä aikaisemmin täysin tukenut Moskovan valintaa kisapaikaksi.⁴⁹ Kansainvälisen olympiakomitean johtaja Killaninilla oli rohkeutta ilmoittaa suurvalloille epämiellyttäviäkin uutisia, ja niin kansainvälisen kuin Iso-Britanniankin olympiakomitean linja boikotin suhteen oli alusta asti hyvin jyrkkä.

⁴⁸ *The Guardian*, 9.1.1980, Pick "Olympic Boycott mooted" *The Times*, 14.1.1980, "IOC president says Games stay in Moscow"

⁴⁹ *The Times*, 14.1.1980, "IOC president says Games stay in Moscow"

3.2 Iso-Britannian Olympiakomitea vastaan hallitus

Iso-Britanniassa käydystä Moskovan olympiaboikottiin liittyneestä julkisesta keskustelusta nousee vahvasti esille kahden suuren tahon vastakkainasettelu. Margaret Thatcherin johtaman hallituksen ja Iso-Britannian olympiakomitean välinen taisto alkoi heti boikottihuhujen rantauduttua saarivaltioon. Thatcherin hallitus joutui tukalaan tilanteeseen, sillä sen tukema boikottihanke uhkasi vesittyä pahasti olympiakomitean itsenäisen päätösvallan vuoksi. Hallitus ryhtyikin poliittiseen painostukseen, ja näiden kahden suuren toimijan taisto näkyi vahvasti esimerkiksi *The Guardian* ja *The Times* -lehtien sivuilla. Thatcherin hallituksen toiminta boikotin eteen herätti paljon keskustelua Isossa-Britanniassa. Vuoden 1980 helmikuussa Thatcher lähestyi suoraan Iso-Britannian olympiaurheilijoita konsultoimatta ensin urheilijoiden edustajia tai olympiakomiteaa lainkaan. Thatcher vetosi suoraan urheilijoihin ja yritti sitä kautta liittää Iso-Britannian olympiaboikottiin. Thatcherin toimintaa kuvailtiin urheilijoiden edustajien toimesta sääliittäväksi, ja hallituksen vastuullisuutta kyseenalaistettiin julkisesti. Esimerkiksi Iso-Britannian amatööriurheilijoiden lautakunnan sihteeri David Shaw kritisoi Thatcherin hallituksen toimia seuraavasti: "We see this latest statement as passing the buck to people that are'nt in any position to make real decision."⁵⁰ Tämänkaltaisen toimintamalli tuntui toistuvan usein. Hallitus teki hieman kyseenalaisia peliliikkeitä, ja vastapuolen edustajat kritisoivat niitä rankalla kädellä. Hallituksen ja olympiakomitean lehtien sivuilta heijasteltu vuoropuhelu oli siis usein kiivasta ja kovasanaista. Molemmat tahot puolustivat omia intressejään vahvasti, eikä sanoja säästelty.

Hallituksen boikottipainostus jatkui kevään 1980 aikana, ja seuraava paljon keskustelua herättänyt toimi olikin Moskovaan aikovien valtion palveluksessa olevien ihmisten elämän hankaloittaminen. Iso-Britannian hallitus ilmoitti 12.3.1980, ettei Moskovan olympialaisissa kisaaville valtion työntekijöille myönnettäisi lomaa kilpailujen ajaksi. Seuraavana päivänä *The Times*issä julkaistussa artikkelissa Iso-Britannian ulkoministeriön virkamies Peter Blaker puolusti hallituksen päätöstä ja sysäsi vastuuta asiasta

⁵⁰ The Guardian, 15.2.1980, "Thatcher leaves Olympic line to athletes"

olympiakomitean suuntaan.⁵¹ Julkisuuteen annetut lausunnot olivat lähes poikkeuksetta hyvin hyökkäviä ja provosoivia vastapuolta kohtaan, ja se alkoi konkretisoitumaan myös toimien muodossa. Samoihin aikoihin, kun valtion työntekijöiltä poistuivat lomat, hallitus poisti olympiakomitealta merkittävän tulonlähteen. Iso-Britannian urheiluneuvoston varoja ei tästedes jaettu lainkaan olympiaurheilijoille. Valtio osoitti entistä konkreettisemmin vastarintaansa kisoihin osallistumiselle lopettamalla olympiaurheilun rahallisen tukemisen hetkellisesti.

Olympiakomitean päätöstä osallistua kisoihin haluttiin lykätä mahdollisimman pitkään, sillä päätös oli vuoden 1980 helmikuussa kääntymässä vahvasti osallistumisen puoleen.⁵² Taloudellisen painostuksen lisäksi Thatcherin hallitus muistutti julkisesti Iso-Britannian olympiakomiteaa siitä, että jos he lähettävät urheilijat Moskovan kisoihin, he hyväksyvät samalla Neuvostoliiton ulkopoliitiikan.⁵³ Hallituksen ja olympiakomitean yhteistyön vaikeus nostatti entisestään keskustelua siitä, miten Ison-Britannian tulisi toimia boikotin suhteen. Jos päätöksiä tekevät tahot ovat jostakin asiasta täysin eri mieltä, syntyy usein lisää yhteiskunnallista keskustelua, ja näin kävi tässäkin tapauksessa.

*The Times*issä 26.3.1980 julkaistu artikkeli kertoi Ison-Britannian olympiakomitean lopullisen päätöksen boikotointiin liittyen, ja hallituksen kovasta painostuksesta huolimatta olympiakomitea äänesti kisoihin osallistumisen puolesta. Päätös ei kuitenkaan ollut helppo tai täysin yksimielinen, ja urheiluliittojen välillä oli vahvoja erimielisyyksiä asiasta. Enemmistö oli kuitenkin joukkueen kisoihin lähettämisen puolella, ja päätös meni lopulta selkeällä tavalla läpi. Maahockey oli ainoa lajiryhmä, joka vastusti suoraan kisoihin osallistumista. Maahockeyyn lajiliiton suoran vastustuksen lisäksi miekkailijoiden, uimareiden, ratsastuksen ja purjehduksen lajiliitot pyysivät päätöksen lykäämistä myöhemmäksi. 15 eri lajiliittoa kuitenkin äänesti kisoihin osallistumisen hyväksi, ja olympiakomitean päätös oli täten varsin selkeä vaikeisiin olosuhteisiin nähden. Ison-Britannian olympiakomitean johtaja Sir Denis Follows totesi päätöksen

⁵¹ The Times, 13.3.1980, "Servicemen barred from Olympic teams"

⁵² The Times, 11.3.1980, Streeton, "BOA urged to defer decision on games"

⁵³ The Guardian, 14.2.1980, Keatley, "Thatcher to keep up Games boycott pressure"

jälkeen, että hallituksen mielipide asiasta oli otettu huomioon, mutta että ”urheilun tulisi toimia enemmän siltana, kuin tuhoajana”.⁵⁴

Thatcherin hallitus ei ymmärrettävästi pitänyt lainkaan Ison-Britannian olympiakomitean tekemästä päätöksestä osallistua kisoihin ja julkaisi samana iltana päätöstä vastustavan lausunnon. Hallitus vetosi tiedotteessa urheilijoihin yksilöinä ja muistutti, ettei heidän tarvitse kuunnella olympiakomitean päätöksiä vaan he voivat itse päättää kisojen boikotoinnista.⁵⁵ Hallitus siis käänsi huomionsa heti sellaiseen tahoon, johon vielä pystyi jollain tasolla vaikuttamaan, kun olympiakomitean päätös oli hallituksen ideologian kannalta epäedullinen. Tämän seurauksena urheilijat joutuivat kieltämättä melko epäreiluun tilanteeseen ja suoranaiseksi poliittisiksi pelinappuloiksi suurempien tahojen pelissä. Hallituksen toimet kohdistuivat myös jatkossa suuren organisaation sijaan yksittäisiin henkilöihin, ja taktiikan vaihdoksen seuraukset näkyivät myöhemmin myös julkisessa keskustelussa.

⁵⁴ The Times, 26.3.1980, ”Britons vote to send team to olympics”

⁵⁵ The Times, 26.3.1980, ”Britons vote to send team to olympics”

3.3 Kansalaisten ajatuksia

Vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotti aiheutti päätäntäelimien erimielisyyksien lisäksi runsaasti yhteiskunnallista keskustelua Isossa-Britanniassa. Asiaan sanoivat sanottavansa niin nykyiset ja entiset urheilijat, urheilijoiden edustajat ja herttuat kuten myös tavalliset kansalaisetkin. Millään näistä tahoista ei ollut suoranaista päätäntävaltaa asioiden kulkuun, mutta julkisella keskustelulla on ihmeellinen voima vaikuttaa päätöksiin välillisesti. Ison-Britannian yleistä julkisen keskustelun linjaa Moskovan olympialaisten boikottiin olikin erittäin kiinnostavaa lähteä avaamaan, kun tiedosti päätöksiä tekevien tahojen suuret vaikeudet. Moskovan olympialaisten boikotti olikin hyvin paljon mielipiteitä jakava asia myös kansan keskuudessa. Tammikuun aikana boikottiin liittyvät yleisönosastokirjoitukset alkoivat yleistyä *The Times* ja *The Guardian* -lehtien sivuilla. 23.1.1980 *The Timesin* kansalaisten kirjoituksille varatulla *Letters to the editor* palstalla monet kirjoittajat olivat hyvin kriittisellä linjalla Moskovan olympialaisia kohtaan. Palstalle kirjoittaneet Jonathan Arkush, Nicholas Bethell ja Edwin Roth kaikki puolustivat boikottia, ja jokaisen tekstissä oli vahvaa arvostelua kansainvälisen olympiakomitean toimintaa kohtaan. Samat teemat usein toistuivat boikottia tukevissa yleisönosastokirjoituksissa, ja tilanteen vertaaminen Prahan miehitykseen sekä Hitlerin vuoden 1936 Berliinin olympialaisiin oli jo tässä vaiheessa mukana argumentoinnissa. Esimerkiksi Edwin Rothin kirjoituksessa Berliinin olympialaiset otettiin hyvin selkeästi mukaan retoriikkaan: "When the olympic games were held in Berlin in 1936, the world refused to hear the cries of those who were tortured here and in other camps of horror. Whose cries do we refuse to hear today?". Boikottia puolustavassa keskustelussa usein painotettiin sitä, että olympialaiset ovat valtava poliittinen tapahtuma, jota Neuvostoliitto pystyisi hyväksikäyttämään haitallisella tavalla, ja heidän toimensa Afganistanissa jäisivät rankaisematta.⁵⁶

Seuraavana päivänä 24.1.1980 *The Timesin* yleisönosastopalstalta löytyi sitten boikotointia vastustava kirjoitus, jossa muistutettiin olympialiikkeen poliittisesti

⁵⁶ The Times, 23.1.1980, "Letters to the editor: Boycotting the Olympic Games in Moscow"

neutraalina pysymisen tärkeydestä. Boikottia kritisoivissa kirjoituksissa tämä sama argumentti oli usein löydettävissä. Olympialaisia ei saisi käyttää poliittisena pelikenttänä, ja urheilu olisi pidettävä erossa politiikasta, tai muuten olympialaisten ohella kaikki muutkin kansainväliset kilpailut olisivat tulevaisuudessakin vaarassa tuhoutua.⁵⁷ Tämä toistuva narratiivi on tietyllä tavalla mielenkiintoinen näkökulma, sillä politiikka on jossain määrin ollut aina mukana esimerkiksi olympialaisten historiassa.⁵⁸ Moskovan olympialaisten suuren mittakaavan politisoituminen kuitenkin herätti monet politisoitumisen vastustajat, ja ongelmalliseksi koettu asia saatettiin nähdä uudenaikaisessa valossa. Moskovan olympialaisten boikotti oli selkeä suuren yleisön silmien eteen noussut urheilun politisoitumisen esimerkki, joka toi pitkään pinnan alla kyteneen ilmiön, eli urheilun politisoitumisen, uudestaan esille.

Kansan mielipide Moskovan olympiaboikotista oli siis palstakirjoitusten perusteella myös vahvasti jakautunut. *The Guardian* uutisoi 29.1.1980, että BBC:n toteuttamassa yleisötutkimuksessa oli kysely kansalaisten mielipiteitä Moskovan kisojen boikotoinnin suhteen. Tuhat henkilöä oli vastannut kyselyyn, jossa tiedusteltiin, pitäisikö kisat siirtää muualle. Kyselyn tulokset vahvistavat lehtien yleisönosastoillakin nähtyä julkisen mielipiteen jakautuneisuutta asian suhteen. 58 prosenttia ihmisistä oli kisoihin menemisen kannalla, joten pieni enemmistö vastanneista taipui kuitenkin siihen suuntaan.⁵⁹ Kansalaiset tarkastelivat asiaa hieman erilaisista lähtökohdista kuin valtionjohto tai olympiakomitea, mutta silti yleinen mielipide oli selkeästi jakautunut. Julkisessa keskustelussa hyviä argumentteja löytyi suuntaan ja toiseen, ja urheilun ja politiikan sekoittuminen näin suuressa mittakaavassa selkeästi tuotti vaikeuksia löytää konsensusta asiassa.

Canterburyn arkkipiispa Robert Runcie osasi katsoa Moskovan olympialaisten boikottia monesta näkökulmasta, vaikka ei ollutkaan kisoihin osallistumisen kannalla. Runcie tunsu myötätuntoa urheilijoita kohtaan, jotka olivat joutuneet viattomina keskelle hallituksen painostusta. Arkkipiispa kuitenkin piti itsestään selvänä sitä, ettei politiikkaa ja

⁵⁷ The Times, 24.1.1980, "Letters to the editor: Boycotting the olympics"

⁵⁸ Hill, (1996), 5

⁵⁹ The Guardian, 29.1.1980, "Poll shows even split on changing Games venue"

urheilua pystyisi erottamaan toisistaan.⁶⁰ Thatcherin hallituksen urheilijoiden painostaminen synnyttikin paljon keskustelua, sillä se koettiin hieman epärealistiseksi. Valtion työntekijöiden evätyt lomat ja urheilijoiden henkilökohtaiset lähestymiset olivat valtion toimia, jotka saivat negatiivisen vastaanoton julkisessa keskustelussa. 17.3.1980 *The Guardianin* yleisönosastopalstalla oli monta kirjoitusta ”When athletes fall victim to political oppression”- otsikon alla. Hallituksen toimintaa kritisoitiin, ja urheilijoiden kohtelua pidettiin epäasiallisena ja sortavana.⁶¹

Erilaisia ratkaisuja boikottiongelmaan yritettiin kuitenkin löytää myös keskustelun kautta. Elizabeth Monroe ehdotti 30.1.1980 julkaistussa *The Times* -lehden yleisönosastokirjoituksessaan, että tulevissa olympiakisoissa jokainen urheilija kilpailisi vain omana itsenään. Nationalismin häivyttäminen tekisi mahdollisesta Neuvostoliiton propagandan harjoittamisesta vaikeaa, ja kisojen luonne muuttuisi vähemmän poliittiseksi. Kirjoituksessa muistutettiin kansainvälisen olympiakomitean johtaja Lordi Killanin itsenkin todenneen seuraavasti: ”*I would be happier if national anthems were not used; parading behind the flag often leads to disputes of political nature.*”⁶² Kisoihin juurtuneen kansallishengen irrottaminen olympialaisista ei kuitenkaan ole ehkä niin helppoa käytännön tasolla. Nationalismi on aina vaikuttanut nykymuotoisissa olympialaisissa, ja juuri olympiakisojen yhteydessä nationalismin ja urheilun liitos on koko kisojen historian ajan ollut erittäin vahva.⁶³ Vaikka ehdotukset olivatkin välillä hieman surrealistisia, ongelmanratkaisuhakuinen keskustelu on kuitenkin yleensä hyvä suunta julkisessa keskustelussa. Boikottiin liittyvän julkisen keskustelun luonne oli hieman kaksijakoinen, sillä välillä nähtiin hyvinkin kiistelevää keskustelua, mutta onneksi yritettiin löytää myös erilaisia ratkaisuja ongelmalliseen tilanteeseen.

⁶⁰ *The Guardian*, 12.3.1980, ”Runcie condemns Olympics”

⁶¹ *The Guardian*, 17.3.1980, ”Letters to the editor, When athletes fall victim to political oppression”

⁶² *The Times*, 30.1.1980 ”Letters to the editor: Boycotting the olympics”

⁶³ Espy, (1979), 49

3.4 Urheilijoiden näkökulma

Ison-Britannian vuoden 1980 olympialaisten boikottiin liittyvässä keskustelussa oli monia erilaisia tasoja, ja keskustelun eri osapuolet suhtautuivat tähän urheilun ja politiikan sekavaan keitokseen hyvin erilaisista lähtökohdista. Julkinen keskustelu saavutti suuret mittakaavat, ja kahden vaikutusvaltaisen tahon yhteentörmäys vei suuren palan palstatilasta. Ison-Britannian hallituksen sekä olympiakomitean väentäminen aiheen parissa vei paljon huomiota eräältä taholta, jota koko väentö ylipäättään loppujen lopuksi kosketti eniten. Urheilijat nimittäin joutuivat heidän ympärillään olevien suurempien voimien kautta kovaan pyöritykseen, ja politiikka aiheutti erittäin ikäviä uhkakuvia monelle urheilijalle. Asiaa tarkasteltaessa täytyy muistaa se, että olympiakisat ovat harvinaista herkkua monelle urheilijalle ja saattavat olla uran tärkeimpiä kilpailuja, joihin valmistaudutaan useita vuosia. Näistä monimutkaisista lähtökohdista oli erittäin mielenkiintoista lähteä selvittämään urheilijoiden näkemyksiä liittyen vuoden 1980 boikottiin. Kuinka paljon ulko- ja sisäpoliittinen paine lopulta vaikutti urheilijoihin, ja pystyikö politiikka järkyttämään urheilullisia intressejä?

Ensimmäiset kunnolliset selvitykset urheilijoiden näkemyksistä uutisoitiin noin kuukausi sen jälkeen, kun julkiset keskustelut boikottiin liittyen olivat alkaneet Ison-Britanniassa. *The Times* julkaisi 29.1.1980 artikkelin nimeltä "Majority want Olympics moved", jossa kerrottiin isobritannialaisten urheilijoiden keskuudessa toteutetun kyselytutkimuksen tuloksia asiaan liittyen. Kyselyn tulokset kertoivat siis urheilijoiden näkemyksistä julkisen keskustelun alkumetreillä, ja kyselyn tekohetkellä olympiakisojen aloitukseenkin oli vielä suhteellisen paljon aikaa. BBC:n *Newsnight*-ohjelmaan tehty kyselytutkimus osoitti, että 39 prosenttia urheilijoista oli valmis siihen, että kisat pidetään normaaliin tapaan. 40 prosenttia oli sitä mieltä, että kisat tulisi siirtää uuteen paikkaan, ja vain noin 8 prosentin vähemmistö oli kisojen perumisen kannalla.⁶⁴

⁶⁴ The Times, 29.1.1980. "Majority want olympics moved"

Urheilijoiden vastauksista siis paistoi vahvasti läpi yksimielisyys siitä, ettei kisoja tulisi perua poliittisten syiden takia. Poliittinen tilanne oli kuitenkin selvästi vaikuttanut myös urheilijoiden vastauksiin, sillä enemmistö vastaajista halusi siirtää kisat kokonaan uuteen paikkaan. Kyselyn toteuttamisen hetkellä kisojen alkuun oli vielä sen verran aikaa, että kisojen siirtämisen toivominen oli vielä jossain määrin realistinen ja diplomaattinen vastaus vaikeaan kysymykseen. Kisojen lähestyessä ajatus kisojen siirtämisestä muuttui luonnollisesti aina epärealistisemmaksi, ja tämän saman kyselyn tulokset olisivat olleet sen kautta myös erilaisia myöhemmin toteutettuna. Konkreettimpi valinta kisojen perumisen ja kisoissa normaalisti kisaamisen välillä olisi ollut eri tavalla edessä.

Urheilijoiden ääni Ison-Britannian julkisessa keskustelussa ei kuulunut välttämättä yhtä voimakkaasti kuin esimerkiksi maan hallituksen tai olympiakomitean, mutta aina ajoittain urheilijoiden mielipiteitä oli esillä myös *The Timesin* ja *The Guardianin* julkaisuissa. *The Timesin* 13.3.1980 julkaistu artikkeli "Oarsmen are against boycott", kertoi Ison-Britannian soutujoukkueen urheilijoiden tiukan kannan boikottiin liittyen. Yli neljäkymmenen olympiajoukkueeseen tyrkyllä olleen soutajan allekirjoittama lausunto linjasi soutujoukkueen olevan vahvasti kisojen boikotoimista vastaan. Osa soutujoukkueen jäsenistä oli ilmaissut suoraan, etteivät halua missään nimessä olla poliittisia pelinappuloita.⁶⁵

Selkeiden boikottia vastustavien kannanottojen lisäksi löytyi myös mielipiteitä spektrummin toiselta puolelta. *The Timesissä* 8.4.1980 julkaistu artikkeli "Equestrians decide to boycott the olympics" valotti Ison-Britannian ratsastusjoukkueen kantaa olympialaisten boikotointiin liittyen. Hevosurheilijat päättivät noudattaa hallituksen vaatimaa boikottia ja vetäytyä kisoista, ellei hallitus päättäisi toisin asian suhteen. *The Timesin* artikkelissa sanottiin suoraan, että ratsastusjoukkueen päätös "säästi kuningasperheen mahdolliselta nolostumiselta". Ratsastusjoukkueessa nimittäin vaikutti tuohon aikaan muuan Mark Phillips, joka oli myös hevosurheilussa kilpaileen prinsessa Annen kanssa naimisissa. Ratsastusjoukkueen boikotin vastustaminen olisi siis ollut kuningasperheelle hieman kiusallinen asia. Kuningasperheen onneksi sen

⁶⁵ The Times, 13.3.1980. "Oarsmen are against boycott"

ei kuitenkaan ratsastusjoukkueen päätöksen myötä tarvinnut lähteä selittelemään hallitukselle sen enempää.⁶⁶

Vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikotin aiheuttamat poliittiset kiistat aiheuttivat välillä ikäviä seurauksia urheilijoille. Vaikka Ison-Britannian olympiakomitea päätti osallistua kisoihin, osa lajiliitoista päätti jo aikaisessa vaiheessa olla boikotin kannalla. Näissä tilanteissa usein urheilijoiden ja lajiliittojen eriävät intressit aiheuttivat harmillisia tilanteita. *The Guardianissa* 22.3.1980 julkaistussa artikkelissa "English chiefs' say to moscow" kävi ilmi, että esimerkiksi Ison-Britannian maahockeyliitto oli oiva esimerkki tällaisesta tilanteesta. Maahockeyn lajiliitto nimittäin äänesti selkein 25-6 äänin boikotin tukemisen puolesta, ja täten Ison-Britannian maahockey ei lähtisi Moskovan olympiakisoihin senhetkisen hallituksen linjauksen vallitessa. Päätös oli kuitenkin siinä mielessä ongelmallinen, että noin puolet maahockeyjoukkueen pelaajista ilmaisi olevansa vahvasti maahockeyliiton päätöstä vastaan ja halusi ehdottomasti pelata kisoissa.⁶⁷ Tällaiset tilanteet ovat hyviä esimerkkejä siitä, kun poliittiset intressit menevät urheilullisten edelle ja urheilijat kärsivät.

Urheilijoiden tilanne boikotin tuoman poliittisen paineen keskellä oli tukala ja monelle urheilijalle varmasti haastava tilanne, johon oli ollut vaikeaa valmistautua. Olympiakomitean osallistumispäätöksen myötä hallitus alkoi painostaa urheilijoita vielä aiempaa rankemmin, mikä lisäsi urheilijoiden taakkaa entisestään.⁶⁸ Urheilijoiden epäkiitollista tilannetta kuitenkin noteerattiin aina aika ajoin. *The Timesissä* 17.6.1980 julkaistussa artikkelissa "Olympic athletes get support from medallists" kerrottiin, että ryhmä aikaisempina vuosina Isoa-Britanniaa edustaneita olympiamitalisteja oli ilmaissut tukensa kisoihin osallistuvia urheilijoita kohtaan. Ryhmä oli kirjoittanut avoimen kirjeen Moskovaan lähtevälle olympiajoukkueelle. Kirjeen avainsanomana oli se, että näin kovien poliittisien paineiden aikana olympiakisoja ei ollut koskaan tarvittu enempää ja että menemällä kisoihin urheilijat pitäisivät yllä olympialaisten henkeä.⁶⁹ Entiset

⁶⁶ The Times, 18.4.1980. "Equestrians decide to boycott the olympics"

⁶⁷ The Guardian, 22.3.1980 "English chiefs' say no to Moscow"

⁶⁸ The Times, 26.3.1980, "Britons vote to send team to olympics"

⁶⁹ The Times, 17.6.1980, "Olympic athletes get support from medallists"

olympiaurheilijat siis ymmärsivät ja tunnistivat hankalan tilanteen, johon olympiajoukkueen urheilijat olivat joutuneet ja pyrkivät tuomaan julki urheilijoita puolustavaa sanaa. Näiden kyseisten entisten urheilijoiden mielipide kisojen suhteen oli myös selkeä: olympiakisojen henki oli tärkeämpää kuin poliittinen peli.

3.5 Julkinen keskustelu Iso-Britannian parlamentissa

Iso-Britannian parlamentissa debatoitiin monia kertoja Moskovan olympiakisojen boikotista, ja luonnollisesti aiheena keskusteluissa usein oli Iso-Britannian ratkaisu asian suhteen. Parlamentin alahuoneessa asiasta väiteltiin kunnolla ensimmäisen kerran 27.2.1980, kun konservatiivipuolueen Hector Monro ja työväenpuolueen Tam Dalyell ottivat yhteen asian tiimoilla.⁷⁰ Monro oli vahvasti boikotoinnin kannalla, kun taas Dalyell vastusti boikottia ja piti sitä ristiriitaisena toimenä. Monro ilmaisi hyvin suoraan, että Neuvostoliiton toteuttama Afganistanin invaasio oli vahvoja poliittisia toimia vaativa asia, ja Neuvostoliiton toimien jatkuessa kisoihin osallistuminen ei ollut oikea ratkaisu. Dalyell haastoi kuitenkin Monrota kutsumalla olympialaisten boikotointia ristiriitaiseksi toimeksi, sillä hänen mukaansa esimerkiksi kaupallisella puolella neuvostoliittolaisten kanssa tehtiin vielä yhteistyötä eri tavoin. Tästä syystä urheilijoilta kisoihin pääsyn evääminen tuntui Dalyellin mielestä ristiriitaiselta.⁷² Monron ja Dalyellin eroavat näkemykset osoittavat selkeästi, että Moskovan olympialaisten boikotti aiheutti jo aikaisessa vaiheessa myös Iso-Britannian parlamentin julkisessa keskustelussa erimielisyyksiä ja eri lähtökohdista ja näkökulmista tapahtuvaa tilanteen tulkitsemista. Poliitiikan ja urheilun sekoittuessa oikeiden toimintamallien löytäminen ei ole aina kaikista helpointa, ja Moskovan olympiakisojen boikotin luoma epäselvä tilanne näkyi niin *The Times*- ja *The Guardian* lehtien sivuilla, kuin parlamentinkin keskusteluissa merkittävinä näkemyseroina.

Kevään aikana tapahtuneet poliittiset muutokset, kuten Iso-Britannian olympiakomitean päätös osallistua kisoihin 25.3.1980, aiheuttivat luonnollisesti muutoksia myös Ison-Britannian parlamentin keskusteluihin.⁷³ Vuoden 1980 kesällä Iso-Britannian parlamentissa epäselvyys tilanteen ympärillä oli hieman hälvennyttä, ja alettiin jo

⁷⁰ Sir Hector Monro, 2022

⁷¹ Tam Dalyell, 2022

⁷² Hansard, 27.2.1980, "Olympic Games"

⁷³ The Times, 26.3.1980, "Britons vote to send team to olympics"

vastahakoisesti hyväksyä ajatus siitä, että Iso-Britannian joukkue todellakin kilpailee Moskovan kisoissa. 2.7.1980 käydyssä parlamentin alahuoneen keskustelussa työväenpuoleen edustajat Roy Hughes ja Dennis Canavan kyselivät, aikooko Iso-Britannian hallitus vielä ottaa yhteyttä Iso-Britannian olympiakomiteaan kisoihin osallistumisesta.⁷⁴ Ympäristöasioiden alivaltiosihteeri Hector Monron vastaus kyselyihin kuvasti hyvin keskustelun muutosta kesäkuukausille saavuttaessa myös parlamentin puolella. Monro totesi, että Iso-Britannia oli lähettämässä Moskovaan olympiajoukkueen, eikä hänellä ollut mitään aikeita ottaa yhteyttä Iso-Britannian olympiakomiteaan, sillä komitea oli täysin tietoinen hallituksen eriävistä toiveista. Monro sanoi samalla olevansa toiveikas, että urheiluorganisaatiot ja urheilijat harkitsisivat vielä päätöstään uudelleen.⁷⁵ Julkinen keskustelu oli siis ajautunut tilanteeseen, jossa ymmärrettiin hallituksen ja olympiakomitean eriävät linjat asian suhteen, sekä vähäiset vaikutusmahdollisuudet tilanteen korjaamiseksi vielä ennen kisoja.

Thatcherin hallitus oli tehnyt lukuisia toimia Moskovan olympialaisten boikotin edistämiseksi, mutta päätös painostaa urheilijoita olympiakomitean keväisen osallistumispäätöksen jälkeen herätti edelleen puhetta myös Iso-Britannian parlamentissa.⁷⁶ Parlamentin alahuoneessa 2.7.1980 käydyssä keskustelussa pohdittiin oikeutusta urheilijoiden painostukselle. Parlamentin edustaja Hughes huomautti selkeästi ristiriidasta asian suhteen. Hughesin mukaan oli kohtuutonta painostaa urheilijoita, jos samalla Iso-Britannialaiset yritykset myivät välineistöä Moskovan olympiakisoihin. Parlamentin edustaja Canavan tuomitsi myös hallituksen toimet tekopyhiksi saman syyn vuoksi. Ympäristöasioiden alivaltiosihteeri Hector Monro kuitenkin kuittasi kritiikin ”halvan julkisuuden tavoitteluna” ja muistutti, että urheilijoita oli painostettu hyvästä syystä.⁷⁷ Keskustelu urheilijoiden painostamisen oikeellisuudesta ja tarpeellisuudesta saavutti siis myös Iso-Britannian parlamentin, saman aiheen puhuttaessa muuallakin. Thatcherin hallituksen päätös painostaa urheilijoita viimeisenä keinonaan ei ollut parhaimmalla mahdollisella tavalla vastaanotettu ratkaisu myöskään parlamentin keskuudessa.

⁷⁴ Dennis Canavan, 2022; Roy Hughes, 2022

⁷⁵ Hansard, 2.7.1980, ”Olympic Games”

⁷⁶ The Guardian, 15.2.1980, ”Thatcher leaves Olympic line to athletes”

⁷⁷ Hansard, 2.7.1980 ”Olympic Games”

Iso-Britannian parlamentin ylähuoneessa Moskovon olympialaisten boikotti otettiin kunnolla keskusteluun ensimmäisen kerran 6.3.1980. Varakreivi Brookeborough tiedusteli avauspuheenvuorossaan, minkälaista tukea Iso-Britannian hallitus oli saanut NATO-liittolaisiltaan ja Iso-Britannian urheiluorganisaatioilta Moskovon kisojen boikointivaatimuksen tehtyään.⁷⁸ Varakreivi Brookeboroughin kysymys ei ollut helpoimasta päästä. Maaliskuun alussa tilanne boikotin suhteen oli hyvin epäselvä, sillä Iso-Britannian olympiakomitea teki päätöksen kisoihin osallistumisesta vasta 25.3.1980.⁷⁹ Vaikka ylähuoneessa oli paljon hallituksen linjaa tukevia näkemyksiä, keskustelu säilyi melko realistisena ja ratkaisunhakuisena. Konservatiivipuolueen Lordi Trefgarne vastasi varakreivi Brookeboroughin keskustelunavaukseen melko optimistiseen tyyliin.⁸⁰ Lordi Trefgarne kertoi muutamien NATO-maiden olevan jo mukana boikotissa, ja että Ison-Britanniankin urheiluorganisaatioissa ajatukset kisoihin menemisestä olivat muuttuneet epävarmoiksi.⁸¹ Vaikka optimismia löytyi, ylähuoneen keskusteluissa tiedostettiin myös aiheen ympärillä olleet erimielisyydet. Varakreivi Brookeborough ehdotti vaikean tilanteen ratkaisemiseksi erilaisia toimia, kuten esimerkiksi Moskovon olympiakisojen boikottiin mukaan lähtevien urheilijoiden ja urheiluorganisaatioiden tukemista rahallisesti. Kaikki puhujat olivat keskustelussa melko samoilla linjoilla, tilanteen vaikeus tiedostettiin, mutta maailmapoliittisen tilanteen aiheuttama uhka koettiin boikotin arvoiseksi tekijäksi.⁸² Oli kuitenkin positiivista huomata myös ratkaisunhakuista keskustelua ja ongelmien tiedostamista niiden sivuuttamisen sijaan.

Iso-Britannian parlamentin ylähuoneessa 6.3.1980 käyty keskustelu kuvasti myös Afganistanin kriisin vakavuutta parlamentin silmissä. Brenchleyn varakreivi Monckton vertasi puheenvuorollaan tilannetta hyytävällä tavalla Berliinin vuoden 1936 olympiakisoihin. Varakreivi Monckton totesi seuraavasti: *"My Lords, will my noble friend agree that there were some very good athletes who would have won medals in the 1940 and 1944 Olympic Games but who are dead and buried, and would he further agree that that was in part caused by some of us who were stupid enough to go watch the 1936*

⁷⁸ Hansard, 6.3.1980, "The Olympic Games Boycott"

⁷⁹ The Times, 26.3.1980, "Britons vote to send team to olympics"

⁸⁰ Lord Trefgarne, 2022

⁸¹ Hansard, 6.3.1980, "The Olympic Games Boycott"

⁸² Hansard, 6.3.1980, "The Olympic Games Boycott"

Games and by some who took part in them?".⁸³ Tämä pysäyttävä puheenvuoro tiivistää hyvin sen, miten olympiakisoja voidaan pitää merkittävänä poliittisina välineinä ja vaikuttajina. Moskovan olympialaisia verrattiin siis myös Iso-Britannian parlamentin ylähuoneen keskusteluissa Berliinin olympiakisoihin.

22.5.1980 Iso-Britannian parlamentin ylähuoneessa käytiin mielenkiintoinen keskustelu Iso-Britannian osallistumisesta tuleviin Moskovan olympiakisoihin. Keskustelussa tuli ilmi enemmän erilaisia näkökantoja asiaan liittyen kuin edellisissä ylähuoneessa käydyissä keskusteluissa. Esimerkiksi Lordi Wynne-Jones haastoi parlamentin ylähuoneen jäseniä kyseenalaistamalla sitä, oliko Neuvostoliiton olympiakomitea suoraan verrattavissa Neuvostoliiton valtioon. Lordi Wynne-Jones totesi, että Kansainvälisen olympiakomitean mukaan Neuvostoliiton olympiakomitea oli tehnyt kaikki toimet kisojen suhteen täysin vaatimusten mukaisesti.⁸⁴ Keskustelun keskiössä oli ajatus siitä, ansaitsevatko urheilijat ja urheiluorganisaatiot vakavia sanktioita valtiollisen tason toimista. Tämä oli usein toistuva boikotointia kyseenalaistava narratiivi Iso-Britannian julkisessa keskustelussa, niin parlamentissa kuin lehdistössäkin. Lordi Trefgarne vastasi jyrkästi Lordi Wynne-Jonesin puheenvuoroon ja huomautti, että Neuvostoliiton olympiakomitean jäsenet olivat samalla myös Neuvostoliiton valtion virkamiehiä. Lordi Trefgarne mukaan Neuvostoliiton olympiakomitean ja Neuvostoliiton valtion erottaminen toisistaan ei siis ollut loogista.⁸⁵ Tässä asiassa parlamentin ylähuoneen jäsenillä oli selkeästi eriäviä näkemyksiä Neuvostoliiton olympiakomitean ja valtion välisestä yhteydestä. Iso-Britanniassa olympiakomitea ei kuunnellut hallituksen toiveita ja toimi itsenäisesti, mutta se ei välttämättä tarkoittanut sitä, että samoin tapahtui myös Neuvostoliiton puolella.

22.5.1980 Iso-Britannian parlamentin ylähuoneessa käydyssä keskustelussa otettiin esille myös Iso-Britannian hallituksen viime vuosien poliittiset toimet Etelä-Afrikan suhteen. Työväenpuolueessa vaikuttanut Penhysin Lordi Davies kysyi puheenvuorossaan, että jos hallitus olisi ottanut selkeämmän linjan Etelä-Afrikan tilanteen suhteen aikaisemmin, olisiko sen ollut helpompi vaikuttaa myös Moskovan olympialaisten

⁸³ Hansard, 6.3.1980. "The Olympic Games Boycott"

⁸⁴ Hansard, 22.5.1980, "The Olympic Games: Uk Participation Decision"

⁸⁵ Hansard, 22.5.1980 "The Olympic Games: Uk Participation Decision"

boikotin järjestymiseen vahvemmin?⁸⁶ Iso-Britannian julkisessa keskustelussa usein toistuva teema oli myös menneisyyden selaaminen ja sieltä ratkaisujen ja ristiriitaisuuksien hakeminen. Berliinin olympiakisat 1936 sekä Etelä-Afrikan tilanne Moskovan olympiakisoja edeltävinä vuosina ovat hyviä esimerkkejä aiheista, joihin keskusteluissa usein palattiin. Boikottia vastustava näkemys usein etsi edellisten vuosien toimista ristiriitaisuuksia, ja boikottia puoltavimmat näkemykset usein vetosivat siihen, että jokainen maailmanpoliittinen tilanne on aina täysin oma skenaarionsa. Esimerkiksi tähänkin Lordi Daviesin puheenvuoroon vastasi Lordi Trefgarne sanoen, että Etelä-Afrikan tilanne ei ollut verrattavissa Moskovan olympiakisoihin.⁸⁷

Viimeinen keskustelu ennen kisojen alkamista liittyen Moskovan olympialaisten boikottiin käytiin parlamentin ylähuoneessa 2.6.1980. Parlamentin edustajat käyttivät paimana ja pitkiä puheenvuoroja, ja havaittavissa oli myös aikaisempia keskusteluja rankempia sanavalintoja ja vertauksia. Konservatiivipuolueessa vaikuttanut Kimberleyn jaarli kritisoi avauspuheenvuorossaan todella vahvasti kisojen myöntämistä Neuvostoliitolle ja sanoi, ettei Iso-Britannian tulisi toistaa 44 vuotta sitten tehtyjä virheitä.⁸⁸ Jaarli perusteli kattavasti boikottia puolustavaa näkemystään ja yritti vedota aiheeseen myös muista kuin pelkästään poliittisista lähtökohdista. Jaarlin rikas kielenkäyttö oli välillä jopa tarinallista: *"Already these Games have become third-rate: let us make certain that they become a complete fiasco. I should like to point out to any athlete who may win a tarnished, third-rate gold medal, which in 30 years' time is sitting on his mantelpiece, that when one of his grandchildren goes up to him and says, "Grandfather, what is that?", he would have to say, "I won it at the Moscow Olympics in 1980". But I wonder whether he would be truthful and say, "But of course, many of the world's best athletes were not present, so it really is not a gold."*⁸⁹ Jaarlin avauspuheenvuorosta ja sitä seuranneesta keskustelusta oli havaittavissa tyytymättömyyttä ratkaisuun, johon Iso-Britannian olympiakomitea oli lopulta päätenyt. Viimeisessä suuressa keskustelussa ennen kilpailujen alkamista parlamentin edustajat yrittivät vielä perustella

⁸⁶ Lord Davies of Penhyrs, 2022; Hansard, 22.5.1980 "The Olympic Games: Uk Participation Decision"

⁸⁷ Hansard, 22.5.1980, "The Olympic Games: Uk Participation Decision"

⁸⁸ Earl of Kimberley, 2022; Hansard, 2.6.1980, "The Moscow Olympic Games: Policy"

⁸⁹ Hansard, 2.6.1980, "The Moscow Olympic Games: Policy"

hallituksen politiikan oikeellisuutta mahdollisimman monipuolisesti. Kimberleyn Jaarlin tuoma tarinallinen esimerkki kultamitalin arvon heikkenemisestä boikotin myötä oli mielenkiintoinen ja uusi näkökulma parlamentin keskusteluissa.

Lehdistön ja parlamentin julkista keskustelua tutkiessa oli huomattavissa paljon samojen argumenttien uudelleen toistumista, mutta aina aika ajoin tuoreitakin näkökulmia esiintyi, joka on keskustelun jatkuvuuden kannalta positiivinen asia. Parlamentin sisällä oli nähtävissä hieman erimielisyyksiä esimerkiksi työväenpuoleen ja konservatiivipuolueen edustajien välillä, mutta boikotista ei kuitenkaan oltu lähtökohtaisesti aina eri linjoilla. Parlamentin monitahoiset keskustelut toimivat hyvänä esimerkkinä siitä, miten olympialaisten boikotti ei aiheena suoranaisesti ollut vasemmistoa ja oikeistoa erottava, ja keskustelua käytiin laajalti erilaisista näkökulmista ja lähtökohdista.

4 Päättäntö

Tässä tutkimuksessa käsiteltiin julkista keskustelua Isossa-Britanniassa liittyen vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin. Kylmän sodan ulkopoliittikan sekoittuminen urheiluun Moskovan olympialaisten kaltaisen kokoluokan tapahtumassa luo erittäin mielenkiintoiset lähtökohdat tutkimukselle, ja diskurssianalyysia hyödyntäen saadut tutkimustulokset valottavat erinomaisesti tuon turbulenttisen ajan keskustelukulttuuria. Tutkimusaineistona ovat kaksi suurta isobritannialaista sanomalehteä *The Guardian* ja *The Times* sekä Ison-Britannian parlamentin käymät keskustelut aiheeseen liittyen. Tutkimuksessa tarkastellaan Iso-Britannian julkista keskustelua erilaisista näkökulmista. Käsittelyssä ovat lehdistön ensireaktio ja Ison-Britannian hallituksen ja olympiakomitean välienselvittely, unohtamatta tavallisten kansalaisten ja poliittisiksi pelinappuloiksi joutuneiden urheilijoiden näkemyksiä. Tutkimus tuo kattavasti esille julkisen keskustelun eri osa-alueita ja käsittelee sen erilaisia vivahteita ja vaikutteita.

Heti keskustelun alkumetreillä kävi selkeästi ilmi, että boikottia vaatinut Iso-Britannian hallitus oli vahvasti napit vastakkain kisoihin haluavan Iso-Britannian olympiakomitean kanssa. Poliittisten ja urheilullisten intressien kohtaaminen on hyvin vaikea tilanne, ja yhteisen sävelen löytäminen tilanteessa tuntui olevan mahdotonta. Tutkimuksessa käsitellään Thatcherin hallituksen toteuttamaa boikottia tukevaa politiikkaa ja sen kohteeksi joutuneiden tahojen reagoitua siihen. Tutkimuksessa tulee ilmi, millä tavoin hallituksen toimiin suhtauduttiin tai vastattiin ja minkälaista keskustelua toimet herättivät eri tahoilla. Ensin hallituksen vaikuttamispolitiikan kohteena oli Iso-Britannian olympiakomitea, mutta kun vaikuttamistoimet eivät onnistuneet, hallituksen huomio siirtyi yksittäisten urheilijoiden piiriin. Tutkimuksessa käsitellään julkista keskustelua erikseen eri näkökulmista, ja asianomaisten tahojen läpikäyminen omissa osioissaan muodostaa eheän kokonaisuuden. Hallituksen ja olympiakomitean edustajat, urheilijat, ex-urheilijat, tavalliset urheilua tai politiikkaa seuraavat kansalaiset, parlamentin edustajat ja toimittajat pääsevät kaikki tässä tutkimuksessa valokeilaan omalla ajallaan. Monipuolinen kattaus erilaisia mielipiteitä, näkökulmia ja lähestymistapoja muodostaa

rikkaan kuvauksen Iso-Britannian julkisesta keskustelusta liittyen vuoden 1980 Moskovan olympialaisten boikottiin.

Tutkimuksen tavoitteena on Moskovan olympialaisten boikotin eri asianomaisten tahojen käymän julkisen keskustelun valottamisen ohella tuoda esiin myös julkisen keskustelun kehitystä sen alkuhetkistä kisapäivään, sekä etsiä usein toistuvia argumentteja ja narratiiveja. Tutkimus ei etene kronologisesti, vaan keskittyy käymään julkista keskustelua läpi teemoittain. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että Iso-Britannian julkinen keskustelu boikottiin liittyen koki muutoksia keskustelujen alkuhetkistä olympiakisojen avajaispäivään mennessä. Erilaisesta tutkimuksellisesta lähestymistavasta johtuen ajan myötä tapahtuneet muutokset ovat enemmän nähtävissä rivien välistä, toisin kuin suoraan kronologisesti listattuna. Tutkimuksessa tulee teemoitetun lähestymistavan avulla monipuolisesti ilmi Moskovan olympialaisten boikottiin liittyvän julkisen keskustelun tyylin ja luonteen muutos Isossa-Britanniassa vuoden 1980 alkupuolen aikana. Suurimmat konkreettiset muutokset keskusteluilmapiiriin tulivat yleensä erilaisten poliittisten toimien tai päätösten myötä. Esimerkkeinä ovat tutkimuksessa paljon läpikäytyt Iso-Britannian hallituksen toimet boikotin tukemiseksi ja urheilijoiden ja urheiluorganisaatioiden päätökset asian suhteen.

Tutkimus osoittaa myös tiettyjen toistuvien keskustelukaavojen ja samojen argumenttien esiintymisen useaan otteeseen erilaisissa julkisen keskustelun esiintymissä. Esimerkiksi Iso-Britannian hallituksen näkemykset boikottiin liittyen olivat suurimmaksi osaksi melko samantyyliisiä, ja hallituksen toimintaan liittyi olennaisesti urheilijoiden ja urheiluorganisaatioiden painostaminen ja taivuttaminen omaan tahtoonsa. Paineistusta näkyi myös julkisessa keskustelussa, ja siihen reagoitiin paljolti hyvin negatiivisesti paineistettujen osapuolten puolelta. Toistuvana teemana monissa keskusteluissa oli se, että urheilijat joutuivat ylempien poliittisten tahojen kiistelystä kautta suuren poliittisen paineen kohteeksi, eikä sitä koettu oikeelliseksi. Yleisiä keskustelukaavoja olivat siis hallituksen ja parlamentin poliittisesta näkökulmasta toteutettu paineistava viestintä ja urheilullisesta näkökulmasta toteutettu urheilijoiden sekä urheiluorganisaatioiden puolustaminen ja puolustautuminen. Joukosta kuitenkin löytyi myös paljon ratkaisunhakuista ja molempien puolien näkemyksiä huomioon ottavaa keskustelua. Keskustelu jakautui luonnollisesti boikottia puolustaviin ja boikottia vastustaviin

näkemyksiin, ja tutkimuksesta käy hyvin ilmi myös olympiaboikotin kansaa jakava ja polarisoiva luonne.

Moskovan olympialaisten boikotti, sen ulkopoliittiset vaikutukset ja sen kaiken vastaanottaminen Isossa-Britanniassa ovat tutkimusaiheina todella monitahoisia ja kiinnostavia. Urheilun ja politiikan politisoitumisen malliesimerkki luo hyvät lähtökohdat tutkimuksen tekemiselle. Urheilun politisoitumisen ristiriitaisuus ja sen mielipiteitä polarisoiva luonne näkyvät tutkimuksessa monipuolisina havaintoina. *The Guardianissa* 30.5.1980 julkaistussa artikkelissa tiivistyi loistavasti tutkimuksen aiheen ristiriitainen luonne. Artikkelin toi esille kansainvälisen olympiakomitean johtaja Lordi Killaninin näkemyksiä Moskovan olympiaboikottia kohtaan. Lordi Killanin totesi seuraavasti: *"I'm the last person to say that there is not politics in sport, what i do object to is that sport should be used for a political purpose when there are other sorts of methods"*.⁹⁰ Killanin siis ei pystynyt kieltämään sitä, etteikö politiikka vaikuttaisi urheilussa, ja samassa lauseessa hän ilmoitti vastustavansa tätä ilmiötä. Killanin selvästi tiedosti sen, että urheilua voidaan käyttää poliittisena välineenä. Olympiakisat ovat siis suuntaan tai toiseen poliittinen tapahtuma joka tapauksessa riippumatta siitä, boikotoidaanko niitä vai ei.

Moskovan olympialaisten boikottia, olympialiikettä ja urheilun politisoitumista tullaan varmasti tutkimaan runsaasti vielä tulevaisuudessakin. Tässä tutkimuksessa näihin aiheisiin syvennyttiin Ison-Britannian julkisen diskurssin tutkimisen näkökulmasta. Tämän tutkimuksen näkökulma on hyvin spesifi, mutta käyttämäni aineisto soveltuisi varmasti monen muunkin tutkimuksen pohjaksi oikein hyvin. *The Guardian* ja *The Times* -lehdet sekä Iso-Britannian parlamentin keskustelut ovat helposti digimuodossa saatavissa ja tarjoavat todella hyvän katsauksen Ison-Britannian julkiseen keskusteluun. Iso-Britannia on merkittävä valtio, jonka historiassa riittää miltei loputtomasti uusia tutkimusaiheita. Julkisen keskustelun tutkiminen tietystä aiheesta ja tietyltä aikaperiodilta antaa erittäin kattavan kuvan ja laajan kontekstoinnin tutkitusta ilmiöstä tai asiasta. Vaikka tutkimusaiheeni olikin melko spesifistä näkökulmasta toteutettu, uskon, että jatkotutkimukseen varmasti löytyisi paljonkin mahdollisuuksia. Erilaisten

⁹⁰ The Guardian, 30.5.1980, "Killanin offers cash to Olympic teams"

tutkimusnäkökulmien löytäminen näin monivivahteisesta aiheesta on melko helppoa, ja tutkimusaineistosta riittää antoisaa sisältöä monenlaisiin tarkoituksiin ja lähtökoh-
tiin.

5 LÄHDELUETTELO

ALKUPERÄISLÄHTEET:

The Guardian:

The Guardian 3.1.1980, *Olympic boycott plea to Thatcher*

The Guardian, 9.1.1980, Pick, *Olympic Boycott mooted*

The Guardian, 29.1.1980, "Poll shows even split on changing Games venue"

The Guardian, 14.2.1980, Keatley, *Thatcher to keep up Games boycott pressure*

The Guardian, 15.2.1980, *Thatcher leaves Olympic line to athletes*

The Guardian, 12.3.1980, "Runcie condemns Olympics"

The Guardian, 17.3.1980, "Letters to the editor, When athletes fall victim to political oppression"

The Guardian, 22.3.1980 "English chiefs' say no to Moscow"

The Guardian 17.5.1980 *Time to douse the olympic torch*

The Guardian 20.5.1980, Knight, *Why Britain must keep the olympic torch alight*

The Guardian, 30.5.1980, "Killanin offers cash to Olympic teams"

The Times:

The Times 4.1.1980, Hatfield, *Sport grants threat over olympics*

The Times, 14.1.1980, *IOC president says Games stay in Moscow*

The Times, 23.1.1980, "Letters to the editor: Boycotting the Olympic Games in Moscow"

The Times, 24.1.1980, "Letters to the editor: Boycotting the olympics"

The Times 29.1.1980, A.G.K Brown, *A Boycott of the olympic games*

The Times 29.1.1980, *Majority want olympics moved*

The Times, 30.1.1980 "Letters to the editor: Boycotting the olympics"

The Times, 11.3.1980, *Streeton, BOA urged to defer decision on games*

The Times, 13.3.1980, *Servicemen barred from Olympic teams*

The Times, 13.3.1980. "Oarsmen are against boycott"

The Times 18.4.1980. "Equestrians decide to boycott the olympics"

The Times, 17.6.1980, "Olympic athletes get support from medallists"

Parlamenttiaineisto:

Hansard.parliament.uk

Hansard, 27.2.1980, "Olympic Games"

Hansard, 6.3.1980, "The Olympic Games Boycott"

Hansard, 22.5.1980, "The Olympic Games: Uk Participation Decision"

Hansard, 2.6.1980, "The Moscow Olympic Games: Policy"

Hansard, 2.7.1980, "Olympic Games"

Sir Hector Monro. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/1238/career>

Tam Dalyell. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/622/earlydaymotions?page=44>

Roy Hughes. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/1063/career>

Dennis Canavan. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/680/career>

Lord Trefgarne. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/1813/career>

Lord Davies of Penhyrs. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/3090/career>

Earl of Kimberley. 2022. Members.parliament.uk. <https://members.parliament.uk/member/2062/career>

MUUT LÄHTEET:

- Espy, R. (1979) *The Politics of the Olympic Games*, University of California Press.
- Fairclough, N. (1997) *Miten media puhuu*, Vastapaino.
- Fairclough, N, Fairclough, I (2012), *Political discourse analysis*, Routledge.
- Hill, C. (1996) *Olympic politics*, Manchester University Press.
- Houlihan, B. (1997) *Sport, Policy and Politics*, Routledge.
- Krüger, A, Murray W.J. (2003) *The Nazi Olympics: sport, politics, and appeasement in the 1930s*, University of Illinois Press.
- Lenskyj, H. (2000) *Inside the Olympic industry: Power, Politics and Activism*.
- Locke, T, (2004) *Critical discourse analysis*, Continuum.
- Reid, A. (2021) *A History of the Guardian Newspaper* <https://www.historic-newspapers.co.uk/blog/history-of-the-guardian/>
- Reid, A. (2021) *A History of the Times Newspaper* <https://www.historic-newspapers.co.uk/blog/the-times-newspaper-history/>
- Richardson, J.E. (2007) *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*, Red Globe Press.
- Roiko-Jokela, H, Holmila, A. (2019) *Urheilun Kriisejä*, Jyväskylän Yliopistopaino.
- Tomlinson Alan, Sugden John (2012), *Watching the olympics: politics, power and representation*, Routledge.
- Wenn, R, Schaus, G. *Onward to the Olympics: historical perspectives on the Olympic Games* (2007) Wildfried Lauriel University Press.
- Wiesner, C, Haapala, T, Palonen, K. (2017) *Debates, Rhetoric and Political Action: Practices of Textual interpretation and analysis*, Palgrave Macmillan.
- Young, K, Wamsley, K (2005), *Global Olympics: historical and sociological studies of the modern games*, Elsevier JAI.

